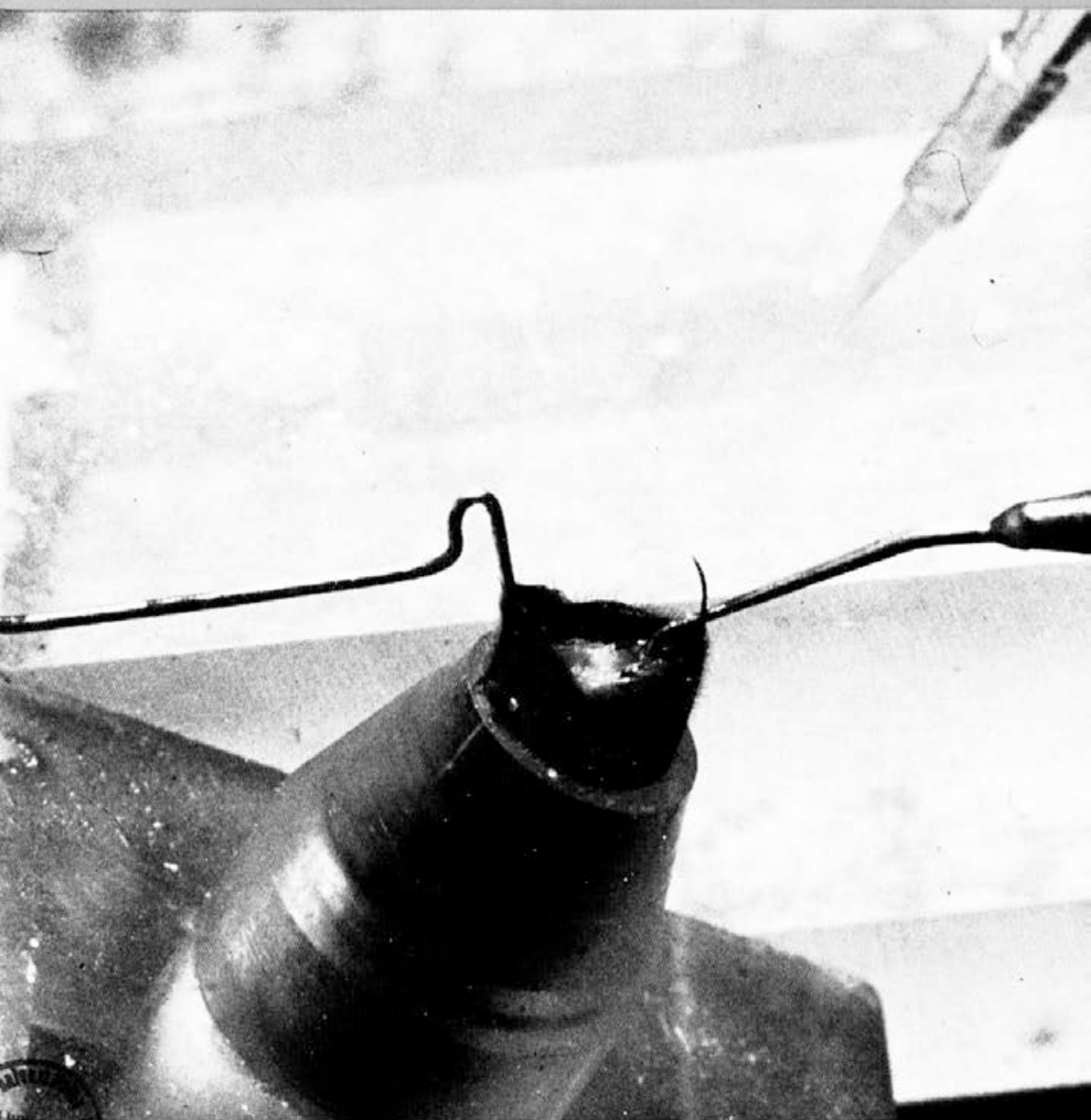

slovenski čebelar

Letnik LXXXII — Leto 1980

11

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR —
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

Št. 11. 1. november 1980 letnik 82

VSEBINA

IV. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu (nadaljevanje in konec)	
Ciril Jalen: Možnosti množične vzreje matic v Gornjesavski dolini . . .	389
Ivan Krajnc: Vzreja matic za domače potrebe	394
Prof. Janez Mihelič: Problemi vzreje in selekcije matic v Sloveniji . . .	397
Evald Pirš: Informacija o delu vzrejevalcev matic	399
Inž. Franc Šivic: Mesečna navodila za november	402
Dušan Medved: Simpozij o diagnozi in terapiji varrooze	403
Franc Šivic: Kako smo letos čebelarili	411
Prof. Edi Senegačnik: Kako je bilo letos s pašo v sosednjih republikah	413
France Guna: Omara za hrambo satja	415
Lojze Ličen: Kaj pa varrooza na Geriškem	417
ZA ČEBELARSKO KROŽKO	
Martin Mencej: Usposabljanje čebelarstva v podmladku v načrtovanem sistemu usmerjenega izobraževanja	418
ZANIMIVOSTI IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
M. Dolinar: Nevarnost inkapsuliranih pesticidov, Čebelji sluh, Nekaj o afriški čebeli, Opraševanje po čebelah in velikost semen, Priprava mednega sirupa	421
OSMRTNICE	422
BILTEN MEDEX	
Služba medenja hp Medex: Pregled gozdnega medenja v letošnjem letu	405
Razprava o osnutkih samoupravnih aktov	406
Predlog organizacijske sestave delovne organizacije	407

CONTENTS

C. Jalen: The possibilities of mass breeding of bee queens in the upper part of the Sava valley	389
I. Krajnc: The breeding of queens for personal use	394
J. Mihelič: The problems of breeding and selection of queens in Slovenia	397
E. Pirš: Information about the work of queen breeders	399
F. Šivic: Instructions for November	402
D. Medved: Symposium on diagnosis and therapy of varroa	403
F. Šivic: Our beekeeping of the passing year	411
E. Senegačnik: About the forage in our neighbouring republics this year	413
F. Guna: Achest for storing honey combs	415
L. Ličen: What about the varroa in the Gozizia region	417
FOR BEEKEEPING SOCIETIES	
M. Mencej: Instructions for young beekeepers	418
NEWS FROM THE BEEKEEPING WORLD	
M. Dolinar: The danger of incased pesticides, Bee's hearing, Something about the African bee, The pollination by bees and the largeness of the seed, The preparation of honey syrup	421
OBITUARIES	422
MEDEX BULLETIN	
A survey of forest nectar flow in this year	405

Slika na naslovni strani: Instrumentalno osemenje matic v Selekcijsko vzrejnem centru za kranjsko čebelo ZČDS (foto: inž. Franc Šivic)

IV. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU LJUBLJANA POLJE OD 19. DO 20. JANUARJA 1980

(Nadaljevanje)

Komisija za vzrejo in odbiro

Tema: Problemi vzreje in selekcije matic.

UDK 638.145.5

MOŽNOSTI MNOŽIČNE VZREJE MATIC V GORNJESAVSKI DOLINI

CIRIL JALEN

Dragi čebelarji!

Vse prav pristrčno pozdravljam. Izredno me veseli, da sem lahko danes tu med vami. Naše posvetovanje in moj prispevek, referat, naj nam omogoči, da se bomo med seboj še bolj spoznali in seveda tudi naše delo in napake našega dosedanjega čebelarjenja.

Le s primerjanjem mnenj in izkušenj bomo veliko lažje in z večjo gotovostjo prilagajali in preusmerjali našo vzrejo čebel in čebelarstvo nasploh po sodobnem in naprednem če-

belarjenju. To pa pomeni, slabe in napačne stvari opuščati in se oprijemati novejših, že preizkušenih metod in prijemov.

Glede na to, da bomo na tem našem posvetovanju obravnavali pretežno le možnosti množične vzreje matic v Gornjesavski dolini, je vključeno v sodelovanje tudi področje na levem bregu Save, to je Begunje — Žirovnica s plemenilno postajo A. Janša pod Zelenico. Zanimivo je pogledati nekaj desetletij nazaj v zgodovino trgovanja s čebelami in maticami.

Znano je, da ima čebelarstvo na Gorenjskem, v občini Jesenice in Ra-

dovljica, bogato čebelarstvo tradicijo. Živimo skoraj v sredini življenjskega prostora čebele kranjice. Ta se je razširila tudi proti severu. Pokrajina pa je dala tej čebeli osnovne lastnosti ki jih ima. Čebelarji z njim prirojeno ljubeznijo do teh žuželk uspešno čebelarijo še iz časov prvega učitelja čebelarstva v svetu A. Janše (1734—1775).

Omembe vredno je dejstvo, da v našo deželo niso uvažali druge čebelje pasme. V Sloveniji imamo še bolj ali manj neokrnjeno bogastvo zares čistih čebeljih rodov »kranjske sivke«, ki nam povsem ustrezajo. Zato pa čebelarjem v Sloveniji ni treba povpraševati po dobrih čebelah, po dobrem čebeljem rodu ali izbirati kak drug rod. Splošno je znano, da ima naša dežela čebele, ki smo nanje lahko ponosni. O njih ima ves čebelarški svet najboljše mnenje.

Približno desetletje in več pred prvo svetovno vojno je v Sloveniji, tudi na Gorenjskem, trgovalo veliko naprednih čebelarjev s čebelo »sivko«.

Daleč znani posestnik in trgovec s čebelami Mihael Ambrožič iz Mojstrane je dobil sam okrog 160 odlikovanj in vse za najboljše lastnosti naše čebele.

Svetovno znanemu vzrejevalcu matic Janu Strgarju iz Bitenj pri Boh. Bistrici je s svojo vzrejo matic uspelo očistiti vso Bohinjsko dolino.

Njegovi trgovski stiki so segali domala po vsem svetu. (čeb. muzej Radovljica op. p.)

Dragi čebelarji!

Ce že na raznih predavanjih in v literaturah pogosto omenjamo naše čebelarstvo velikane, se mi zdi prav, da ob tej priložnosti spregovorimo tudi nekaj več o našem rojaku, čebelarju iz Gornjesavske doline, M. Ambrožiču.

Menim, da ga po njegovih velikih delih, vzrejnih in trgovskih uspehih med čebelarji vse premalo upoštevamo.

Mihael Ambrožič, posestnik, mlinar in čebelar, se je rodil 6. 9. 1846 v Mojstrani in umrl 5. 7. 1904.

Leta 1872 je ustanovil trgovino s čebelami, ki je prav kmalu postala vodilna v tem kraju.

Z velikopotezno reklamo in prav vzorno postrežbo si je kmalu pridobil velik sloves v čebelarstvu.

Svoje blago je imel zavarovano z lastno, od oblasti registrirano zaščitno znamko.

M. Ambrožič je bil tisti, ki je ustanovil svetovno trgovino s kranjsko čebelo. Imel je prvi trgovski čebelnjak na Gorenjskem, v katerem je imel preko 500 družin.

Poleg tega je imel še številne druge čebelnjake za vzrejo matic, razmeščene po drugih vaseh Gornjesavske doline in ob vznožju Mežaklje, v oddaljenosti ene do dve uri hoda od Mojstrane. Značilno pri tem je, da je 10 svojih vzrejnih čebelnjakov imel tako načrtno razporejenih okrog svojega trgovskega čebelnjaka v Mojstrani da je z njimi obvladal vso Gornjesavsko dolino. Tako si je izoblikoval vzrejni okoliš, v katerem so se zanesljivo parile matice iz rodov, ki so imeli zaželene dobre lastnosti.

M. Ambrožič je vodil trgovsko knji-

go, v kateri lahko vidimo da je samo v zadnjih 16 letih, tj. 1886 do 1902 razposlal 32.449 čebeljih družin in to v takratno Avstroogrsko, Nemčijo, Italijo, Luksemburg, Francijo, Španijo, Anglijo, Švedsko, Norveško, Švico, Finsko, Rusijo, Bolgarijo, Turčijo in Amerike.

Nadvse pomemben pa je bil njegov cenik, v katerem je lahko kupec čebel izbral 7 vrst čebeljih družin, matic ali rojev.

Če je Jan Strgar očistil s svojo vzrejo vso Bohinjsko dolino, je opravil veliko vzrejno delo in dosegel zaželjeni gospodarski in vzrejni cilj.

Vsekakor pa takrat to ni bilo potrebno M. Ambrožiču, ker so mu številni njegovi vzrejni čebelnjaki predstavljali zanesljivo čisto vzrejno območje.

Iz tega lahko tudi upravičeno sklepamo, da je Jan Strgar s svojo vzrejo hodil tudi po Ambrožičevih stopinjah.

V Sloveniji imamo zelo malo vestnih in odgovornih vzrejevalcev matic, le toliko, da jih lahko na prste preštujemo. V drugih republikah jih pa še toliko ni.

Kmalu po drugi svetovni vojni je takratna čebelarška zadruga in pozneje tudi ZČDS organizirala kar precej tečajev za vzrejo matic. Sam sem obiskoval 3 take tečaje. V nekaterih sem tudi sodeloval. Tečajnikov je bilo vedno čez 30. Zares škoda pa je, da se je po opravljenih tečajih le malokdo oprijel vzreje matic, razen nekaj časa po letu 1948, ko so plemenilne postaje po Sloveniji rastle kot gobe po dežju. Kmalu pa je vse zamrlo. Ni bilo več ne plemenilnih postaj ne vzrejevalcev matic. Pojavile so se namreč grobe napake, ki so nas drago stale. Še danes jih občutimo, čeprav smo jih že precej odpravili. Tudi drugi vzroki so vplivali na to, da so čebelarji vzrejo matic opustili.

Za to dejavnost je treba imeti izredno veselje in potrpežljivost, veliko znanja, ki ga je treba vedno obnav-

ljati, časa na pretek samo za vzrejo, pogum za veliko tveganje, pa tudi odgovornost. S sodobno vzrejo občutno naraščajo tudi stroški, kar vsekakor vpliva na to, da so se čebelarji oprijeli le čebelarjenja na med in na druge čebelarške pridelke.

Da bi se bolj približali drugim panogam našega čebelarstva, je nujno, da pospešimo tudi množično vzrejo matic in jo spravimo na ustrezno raven.

Za množično vzrejo matic je potrebno

1. čebelarstvo, ki ima več kakor 800 družin in te usmerjene večinoma na vzrejo matic. To bi bil ameriški način, ali pa

2. razdrobljeno čebelarstvo po okolišju, z več čebelarji, ki imajo po 15 ali več družin in te družine pripravljene za vzrejo gospodarskih matic.

Za naše razmere bi bil samo drugi način vzreje povsem sprejemljiv, cenen in za nas rentabilen.

S tem načinom vzreje matic je brez večjih težav mogoče izvajati selekcijo in po potrebi izmenjavati matice določenega rodu.

Pri tem lahko poskrbimo za vse večjo zdravstveno nadzorstvo in manj je možnosti, da pride do kužnih bolezni, posebno, če se družine ne prevažajo iz kraja v kraj, kar je prvi pogoj.

Prav Gornjesavska dolina ima zaradi ozke in zaprte lege odlične pogoje tako za posamezno kot za množično vzrejo gospodarskih matic.

Vzrejo bi pa morali že od vsega začetka prirediti organizirano. Pri tem bi moralo biti naše glavno načelo: odbira in vzreja!

Da bi pridobili potreben kader vzrejevalcev, maramo čebelarje zainteresirati za vzrejo. Dajati bi jim morali strokovno in tudi materialno pomoč, bodisi v nabavi hramčkov in plemenilčkov kakor tudi sladkorne moke za izdelavo medenega testa za prašilčke in drug vzrejni material.

Najvažnejše pa bi bilo, da bi čebelarica organizacija pogodbeno zagotovila dolgoročno prodajo matic, da bi vzrejevalci lahko takoj in zanesljivo oddali vse matice sproti. S podobnimi ukrepi bi gotovo pridobili vedno več vzrejevalcev, posebno mladih.

Pri velikem številu dobro organiziranih vzrejevalcev, v združenju vzreji bi pridobivali zadovoljivo število kvalitetnih gospodarskih matic.

Primerjajmo podatke!

1. Švicarska čebelarica plemenilna postaja, ki je imela v letu 1932 1145 čebelarjev vzrejevalcev, je poslala 10.462 matic na praho. Oprašenih je bilo 8.459 ali 80 procentov. Vsak čebelar vzrejevalec je torej vzredil komaj 8 matic.

2. Naša čebelarica zadruga je prek podjetja Slov. Export prodala v letu 1949 v inozemstvo 222 matic, ki so jih vzredili na naših plemenilnih postajah. Večino so jih poslali v Egipt, nekaj v Ameriko, troje pa v Novi Južni Vales.

Posebno švicarski primer nam potrjuje, da le veliko število vzrejevalcev lahko da res veliko število matic. Pri tem se niti veliko ne tvega, vzreja pa je znatno cenejša.

Če primerjamo s tem današnje stanje naše vzreje matic, da namreč povprečno en vzrejevalec z 80 čebelnimi družinami lahko ob ugodni letini in vremenu vzredi 200 ali več matic, moramo le priznati, da smo tudi z vzrejo napredovali, pa čeprav le samo korak.

Ena najbolj važnih stvari pri tem pa je, da smo naše odjemalce povsem zadovoljili, da smo obdržali in tudi povečali sloves naše sivke.

Gornjesavska dolina se nam od industrijskih Jesenic in Hrušice začne odpirati proti severu z vasmí Dovje, Mojstrana, Belca, Gozd-Martuljek, gorskim zaselkom Srednji vrh, Kranjska gora, z 810 m visokim Podkorenem in znano obmejno vasjo Rateče, ki leži tik ob tromeji.

Od našega najvišjega očaka Triglava se od zahodne strani odpirajo tri ozke doline: Krma, Kot, Vrata.

Vetrič, ki pihlja izpod Triglava po teh dolinah, nam popolnoma očisti onesnaženi zrak železarskih Jesenic po vsej dolžini Gornjesavske doline.

V centru Kranjske gore in okolice prevladuje turistična dejavnost.

V Ratečah, Podkorenem in v Dovjem najdemo čebelarje z več kot 30 družinami, v drugih vaseh pa z 10 ali manj.

Podnebje je bolj ostro, sicer se pa ni dosti spremenilo od časa čebelarjenja M. Ambrožiča.

V splošnem čebelarji čebel ne prevažajo. Le včasih so jih izjemoma prepeljali iz gornjih vasi Rateče, Podkorena na sončno pobočje vasi Dovje na spomladansko reso.

Ob ugodni pomladi se družine hitro in odlično razvijajo. V čebelnjakih še prevladuje čistost sivke. Še od drugod povprašujejo po rojih iz »Doline«.

Tudi pašne razmere so ob povprečnih letinah zadovoljive. Spomladi sta resje in vrba ob Savi Dolinki, čez leto pa prevladuje travniška in gozdna paša.

Ob vseh pogojih, ki so, je dana velika možnost, da organiziramo vzrejo gospodarskih matic v Gornjesavski dolini.

Pri vsem tem pa bi seveda moral odigrati veliko vlogo naš bodoči Selekcijsko vzrejni center za kranjsko sivko in plemenilna postaja »A. Janša« pod Zelenico s sodelovanjem vseh vzrejevalcev matic. Čebelarji Gornjesavske doline bi pri tem imeli veliko gospodarsko korist.

Najprej bi morali pričeti z odbiro. Širiti in čistiti bi bilo treba področje in po potrebi izmenjavati matice po vsej dolini.

Če bi šli na tak način vzreje, je povsem razumljivo in nujno, da bi morali uvesti zelo strog vzrejni red, to pa glede na večje število čebelarjev vzrejevalcev v enem vzrejnem okolišu.

Najpomembnejša naloga vzrejevalcev naj bi bila s pravilno in preprosto odbiro priti do takih rodov, ki zanesljivo prenašajo tiste dragocene lastnosti naše sivke, ki so najbolj zaželene, hkrati pa držati in obdržati različne dragocene rodove sivke v rezervatih za odbiro.

Na naši plemenilni postaji A. Janše pod Zelenico delam že vse skozi z 1 satnim plemenilnikom sistema »Zander«, ki pa je žal v zadnjih letih popolnoma odpovedal. Zaradi stekel in prevelike prostornine se ob vročih dnevih in mrzlih nočeh družinica ne počuti dobro; ob hladnih in deževnih dneh pa propade, ker ne more do hrane. Ob vročini pa je zaradi segretega stekla zelo razburljiva in rada zroji.

Že tretje leto uvajam nov plemenilec sistema »Kürchheiner«. Izdelan je iz umetne snovi na 4 ali 6 satičkov, ki so se odlično obnesli, bodisi v hladnem, deževnem vremenu pa tudi v vročini.

Letos bom preizkusil še drug sistem plemenilca in hramčka. Po preučitvi in po preizkušnji bi se bilo treba zaradi poenotenja med vzrejevalci odločiti za serijsko izdelavo.

Vsa kapaciteta plemenilne postaje je odvisna od števila postavljenih odbranih in dobro negovanih družin trotarjev na plemenilni postaji in od števila razpostavljenih hramčkov za dostavo plemenilnikov z mladimi maticami. Vzreja matic pa je odvisna od števila čebeljih družin vzrejevalca in od procenta opravitve na plemenilni postaji. (Vreme.)

Ne smemo prezreti, da je tudi plemenilna postaja A. Janša pod Zelenico v teh letih delovanja le nekaj dala od sebe, čeprav čebelarji niso tako uporabljali njenih uslug, kakor bi bilo treba.

Pravilno delovanje plemenilne postaje si moramo predstavljati samo kot živ krog zainteresiranih čebelarjev vzrejevalcev, ki so njeni odjemal-

ci. Ostalo je vse samo orodje in rekviziti.

Plemenske matice, oplemenjene na naši tako imenovani »alpski« plemenilni postaji, smo dali večkrat, že od njene ustanovitve dalje, čebelariskim strokovnjakom in znanstvenikom, da jih v njihovih institutih pregledajo in preizkušajo. Do sedaj smo dobili, zlasti v zadnjih letih, zelo dobre in odlične rezultate. S tem smo povečali ugled naše vzreje in slavo naše sivke doma in v čebelariskem svetu.

Plemenilna postaja bo vedno pripravljena, da v bližnji prihodnosti, z aktivnostjo čebelarjev vzrejevalcev postane še kako važen dejavnik v okviru tesnega sodelovanja Seleksijsko vzrejnega centra za kranjsko sivko in bodočega ČIC.

Ob tej priložnosti, bi rad še opozoril na eno najnujnejših stvari, na sporazum o tesnem sodelovanju med čebelarji in kmetijci. Zaradi nespornostov in pomanjkanja dogovorov nastaja v našem čebelarstvu še vedno velikanska škoda.

Kmetijci še ne vedo ali pa nočejo vedeti, da dajejo čebele dvoje koristi: čebelarju s svojimi žlahtnimi pridelki in posredno našemu kmetijstvu z opravevanjem kulturnih in divjih žuškocvetnih rastlin. Po svetu se na splošno ceni, da je posredna korist, ki jo dajejo čebele skupnosti z opravevanjem, najmanj desetkrat večja od koristi, ki jo dajejo neposredno čebelarju s pridelkom medu.

Čebele tvorijo nepogrešljiv sestavni del žive narave, ohranjajo nam našo lepo rastlinsko odejo.

Med kmetijci, po šolah in drugod bi morali s sredstvi obveščanja nenehno poudarjati in opozarjati, kako in kdaj je treba uporabljati strupena škropiva in kakšna škropiva uporabljati, da čebelam niso škodljiva.

Naš čebelar je s svojimi čebelami pomemben in cenen dejavnik v službi za varstvo zdravega človekovega okolja.

Ena najbolj važnih prihodnjih nalog naj bi bila tudi ta, da bi zagotovili kvaliteto matic in določili enotne cene po vrednosti za čistokrvne, gospodarske, neoprašene matice. V deželah nemško govorečih čebelarjev so cene še vedno enkrat večje kakor pri nas.

Tudi razpošiljanje matic je zelo delikatna in zahtevna stvar, ki ji moramo posvetiti vso pozornost.

Poleg vzorne embalaže je zelo važno, da matice s spremstvom čim hitreje prispejo do prejemnika.

Čas odvzema matice iz plemenilčka in do prejemnika naj bo čimkrajši.

Prejemnik mora biti po možnosti obveščen, da bo matico že pričakoval. Neveščim čebelarjem je treba priložiti osnovno navodilo za dodajanje. S tem si bomo utrjevali zaupanje in širili krog naših odjemalcev.

V sedanjih časih se mnoge delovne organizacije in skupnosti z združevanjem, dogovori in kooperacijo trudijo, da bi dosegli boljše proizvodnjo in s tem tudi boljši življenjski standard v njihovih gospodarskih organizacijah.

Ta način naj bi navdušil tudi nas čebelarje vzrejevalce v vsej naši domovini, da bi našli pot sodelovanja. Odbira in izmenjava vzrejnih matic, njih preizkušanje in izmenjava pridobljenih izkušenj sodi k naprednemu vzrejevalnemu delu.

Šele tedaj, če se bomo vsi vzrejevalci naše sivke zavedali teh prednosti, se nesebično posvečali smotrnejši vzreji naše sivke, se otresli marsikatero zakoreninjene tradicije, se znebili trgovsko pohlepne kulta osebnosti in lokalnega patriotizma, bomo imeli z našo sivko velike, zaželene uspehe.

Takrat pa bodo tudi napredni in gospodarsko misleči čebelarji po naši domovini in v tujini spoznali ter želeli potrebne čiste matice naše sivke od zaupanja vrednih čebelarjev vzrejevalcev.

Če bomo v bodoče to upoštevali in se po tem ravnali, se nam ni treba bati za bodočnost naše sivke.

Izpolnili bomo eno glavnih nalog, ki jih nalaga čebelarjem vzrejevalcem današnji čas.

UDK 638.145.5

VZREJA MATIC ZA DOMAČE POTREBE

IVAN KRAJNC

Še kot zelo mlad čebelar sem ugotovil, da brez dobre matice v panju ni uspeha v čebelarstvu, predvsem pa ni pridelka medu. Zaradi dela v službi preprosto nisem mogel vzrejati sebi mladih matic po metodah, ki jih zahteva moderna čebelarska tehnologija. Kaj hitro sem se odločil za metodo dela, ki z najmanj truda da tudi sorazmerno dobre rezultate.

Vsi uspehi, ki sem jih imel pri delu s čebelami, so sloneli na združevanju čebeljih družin. Povsod, kjer sem v panju dobil malo čebel, sem dodal takemu panju celo družinico iz rezervne z mlado, kvalitetno matico. Za vse to sem pa potreboval dosti rezervnih družin spomladi, poleti in v jeseni.

Dokler sem imel še malo panjev, sem čebelaril s polovico panjev na med, iz druge polovice družin pa sem jemal čebele in zalego, predvsem za pojačavanje prve polovice panjev in iz le-teh drugih sem delal tudi rezervne družine. Šele po tem nenehnem združevanju so se gnotne razmere v mojem čebelarstvu korenito izboljšale. Proizvodnih panjev se v našem čebelarstvu ne dotikamo, se pravi, tem panjem ne odvezemamo nikoli zalege marveč jim po potrebi dodajamo čebele z mladimi maticami. To pa napravimo tako, da izpraznimo medišče, pokrijemo matično rešetko s časopisnim papirjem, največkrat dvovrstnim, ki ga na več mestih prebo-

demo z debelim šilom ali z nožem, nato pa ob strani vsadimo rezervno družinico v medišče. Na ta način se čebele počasi združijo. Praviloma mediščne čebele, ki so primorane komunicirati skozi plodišče proti žrelu panja, ubijejo staro matico in po preteku desetih dni, pri naslednjem rednem pregledu čebel prestavimo mlado matico z družino iz medišča v plodišče. Le redkokdaj se čebele odločijo in pustijo staro matico; če pa se, pa gotovo vem, da je bila stara matica še vedno boljša od mlade.

V tem postopku so pa izjema tisti proizvodni panji, ki se pripravljajo na roj. Rojev pri nas nimamo, ker iz take družine vedno napravimo umeten roj, ki nam nabere tisto sezono vedno več medu kot druge normalne družine. To napravimo tako, da damo vse sate na kozico in poiščemo matico. Ko matico dobimo, izrežemo na satu z matico morebitne matičnike in porinemo sat z matico v sredo plodišča. K temu satu damo najmanj 4 do 6 satnic, ob kraju pa prazne sate. Druge sate ometemo na sipalnik, čebele pa zlezejo v svoj panj. Panj zapremo, ometeno satje pa damo v medišče slabotnejših družin. S satjem z lepimi matičniki, ki jih nismo omeli v panj lahko napravimo umetne družine s po dvema matičnikoma. Umetne družinice vsajamo v štirisararje in v petsatarje, ki jim dodamo še satje iz plodišč z mladimi čebelami. Družinam, ki se pripravljajo na rojenje, nikoli ne podiramo matičnikov, zato ker postane taka družina sčasoma popolnoma trotava. Vse takšne čebele so zaradi preobilja beljakovin sposobne zalegati jajčeca, kot to delajo čebele v trotarjih. Taka družina pa sedi doma in ne dela nič. Taki čebelji družini poberemo vso zalego. Potem začne ta družina delati z neverjetnim zagonom. V nekaj dneh, če je dobra paša, napolnijo čebele medišče in plodišče z medom. Če posredujemo pravočasno in odvezemamo polno satovje,

iz sosednjih panjev pa dodajamo na pol prazno, prinese taka družina dvojno količino medu. Nikoli se nam še ni zgodilo, da bi se taka družina po navedenem posegu ponovno zagnala v rojenje; izjema je seveda prelaganje zaradi izredne starosti ali iznemoglosti stare matice.

Sčasoma sem si kupil rezervne štirisararje in petsatarje, nekaj sedemsatarjev in devetsatarjev AŽ panjev, ki sem jih pregradil tako, da imam v medišču eno rezervno družino, druga pa je v plodišču. Skupno je v teh rezervnih panjih prostora za okrog 80 rezervnih družin. V poletni sezoni so vsi ti rezervisti polni čebel z mladimi maticami. V jeseni jih uporabim največ, medtem ko jih spomladi pred akacijevo pašo zdecimiram skoraj popolnoma, le da iz proizvodnega panja odvezem staro matico in jo z enim satom zalega dam v rezervni panjič. Izletne čebele rezervne dodane družine se delno vrnejo na staro mesto in s staro matico sestavijo družinico, v kateri stara matica naprej zalega in ustvarja zalego, ki jo prek sezone do-

dajam šibkejšim, bolje rečeno manj močnim proizvodnim panjem, pozneje pa tudi za pomoč na novo napravljenim družinicam. Končno delam iz njih rezervne panje, nazadnje pa sredi julija stare matice odstranim, dodam po treh urah vsaki družini dva matičnjaka in tako spet vzgojim mlade matice tudi po dvakrat v sezoni. Pred odhodom v Liko imajo vse rezervne družine mlade, sprašene matice.

V proizvodnih panjih kontroliramo starost vseh matic, kar je razvidno z označbo na vratih panja. S kredo vpišemo 7, 8 ali 9, kar pomeni matica iz 77., 78. ali 79. leta. Vse matice, ki dosežejo starost dveh let, zamenjamo z mladimi. Ob rednih pregledih režemo po eno krilo vsem maticam, ki morda naletimo nanje, in sicer režemo ob parnih letih desno krilo ob neparnih letih pa levo, približno za 2 mm. V levi roki držimo sat, na katerem je matica. Z desno roko primemo matico za krila. Z levo roko odložim sat na kozico in primem matico za noge; tako mi postane desnica prosta; z njo vzamem iz žepa škarje in odrežem matici krilce. Končno spustim matico na približno tisto mesto, od koder sem jo vzel. Če pri lovljenju matica odleti iz sata, počakam nekaj trenutkov in matica se zagotovo vrne nazaj na sat.

Pri vseh teh posegih ni na razpolago dovolj rojilnih matičnikov, posebno ne zato, ker se proizvodne družine kaj težko pripravljajo na rojenje. To dosežemo če dodajamo prek vse sezone tudi do 8 satnic; razen tega vozimo s paše na pašo in vsakih deset dni ob rednih pregledih dvigamo iz plodišča v medišče en do dva zaležena sata s pokrito zalego, v plodišča pa dajemo prazno satovje v sredo gnezda. Če tega ni, pa damo sate z odkritim medom v sredino prav pred žrelo panja. Iz bojazni, da bi prišlo do ropanja, čebele od tam takoj odstranijo med in v tako razširjenem gnezdu ima matica vedno dovolj prostora za zaleganje. Torej v sezoni nenehno širim

gnezda in si že leta dokazujem, da je v sezoni AŽ panj premajhen in pretesen. V nakladnem panju taki pregledi odpadejo, tega dela je tam občutno manj.

Zaradi pomanjkanja matičnikov sem primoran precej družin napraviti še na dva načina:

1. Navadno že v začetku maja, ko sem čebele razvozil po stojšičih, otresem v petsatar precej mladih čebel iz medišč nekaj panjev. To napravim tako, da ometem čebele v lijak. V sam panjič dam satje z obnožnino in medom; v sredini pustim prazen prostor ali pa namesto sata vrinem prazen okvirček. Čebele zaprem in prenesem domov. V tem panjiču ni niti ene celice, zaželene z jajčeci ali zalego, niti odprte niti zaprte. Doma pa istega dne enemu izbranemu panju vrinem v sredo gnezda srednje mlad prazen sat. Čebele tega praznega panja sem poprej dva večera dražilno napolnil s sladkorno raztopino. Potem oba panja dražilno krmim. Četrty dan izvlečem nazadnje dodani sat, ki je zdaj že popolnoma zaležen. Navadno v kuhinji izrežem posamezne zaležene celice in jih s toplim voskom nalepim na letvico vzrejnega sata. Nalepim dve letvici na vsako do 12 celic. Vse skupa vrinem v petsatar. Mlade čebele, polne matičnega mlečka, sprejmejo večino celic, potegnejo matičnike in že peti dan so vsi pokriti. Zdaj lahko vse te matičnike dodajam na novo napravljenim družinicam in postopek še enkrat ponovim. Več kot dvakrat mi čebele niso hotele graditi matičnikov; če so kakšnega sprejele, se to ni splačalo, ampak sem s pasišča prinesel nove čebele v drugem petsatarju, prvemu pa sem pustil dva zadnja matičnika, da je družinica z mlado matico normalno zaživela, medtem ko sem z drugim panjičem vzrejal naprej.

2. Zaradi pomanjkanja časa in obsežnosti čebelarstva bi ne zadostovalo, če bi vzrejali z enim samim pan-

jem, zato sem ob vseh navedenih delal družine še iz rezervnih družin (kjer so bile, kot sem že prej omenil, stare matice) umetne roje tako, da sem dal dva sata pokrite zalege (v petsatarje; 3 sate) v sredo panjiča. Pri tem je morilo biti na enem satu obvezno vsaj nekaj nepokrite mlade zalege ali jajčeca. Ob strani sem dal v panjič še sat z obnožino in drugi sat z medom. Tako napravljeni panjič sem dal na hladen prostor in šele drugi večer sem postavil panjič na svoje mesto in ga odprl; pri tem pa sem žrelo vedno dobesedno zasul z drobnim peskom ali senenim drobirjem. Če tega ni bilo pri roki sem ga obdal z vejevjem ali travo, vse v nameri, da bi čebele ostale v svojem novem domu. Dva odprta matičnjaka sem pustil. Če so pa vsi pokriti jih vse podrem in v matičnika vcepim dve mladi enodnevni žerki, iz katerih se vzgoje dve mladi matici. Pri vsem tem gledam, da matičniki niso ob robovih sata, temveč v sredini, kjer je pri takšni družinici vsekakor največ toplote. Pri tem posegu okrog matičnikov razširim in z nožem podrem sosednje celice, da lahko čebele gradijo normalen matičnik in da pride iz celice krepka in zdrava matica, ki ji

nista manjkala prostor in hrana niti toplota, kar je vsekakor največje važnosti za tako nežno, mlado bitje.

Pri vsem tem sem vedno in povsod gledal, da so bile nove družinice dovolj živalne. Zaradi tega nam vse leto ne manjka rojičev z mladimi maticami. Lovim jih s satom, ki je zaželen z odprto zalego. V nekaj minutah, ko prislonim na navadnem drog privezan sat k roju, se roj pomakne prav na sat. Takoj ga snamem in dam v štirisatar. Zraven dodam izdelano satje z malo medu in morda še satnico, kar je odvisno od moči družine. Ko se matice oprashi, jih razvažam, pravilno rečeno, jih vzamem seboj na redne preglede po posameznih pasiščih, kjer jih dodajam proizvodnim družinam, kot sem že prej opisal.

Hoteli bi še povedati da delamo družine iz vseh dobrih in zdravih družin. Tako se izognemo križanju v sorodstvu in ohranimo zdrav in sposoben, trdoživ rod, ki je zmožen izkoristiti vsako pašo.

Poleg navedenih posegov gledamo, da vsako leto dobimo tudi matičnike iz kakšnega oddaljenega čebelnjaka za obnovo krvi.

UDK 638.145.52

PROBLEMI VZREJE IN SELEKCIJE MATIC V SLOVENIJI

PROF. JANEZ MIHELIC

Z napredkom čebelarstva tehnologije in s specializacijo v čebelarstvu pri nas smo zadnje čase pričeli močnejše poudarjati tudi dejstvo, da je za bolj rentabilno čebelarstvo zelo pomembna oskrba čebelarjev s kvalitetnimi maticami. K temu prepričanju naših čebelarjev so nedvomno pripomogli tudi uspehi, ki jih imajo na področju vzreje matic in selekcije tiste dežele, kjer je čebelarstvo močno razvito. V zadnjih desetih letih je namreč zelo napredovalo znanje o čebelji genetiki in na osnovi teh do-

gnanj so v svetu razvili novo tehniko vzreje hibridov s pomočjo umetnega oplojevanja. Ti hibridi so se izkazali kot zelo dobri pri povečanju pridobivanja vseh čebeljih pridelkov in jih zato te dežele že na veliko vzrejajo za prodajo čebelarjem.

V zadnjem času smo dobili nekaj podatkov o potrebi po maticah v Jugoslaviji, saj je ZČDS že v letu 1979 pričela, na osnovi dogovora z nekaterimi vzrejevalci, ponujati slovenske matice po vsej državi. Pokazalo se je, da obstaja interes čebelarjev za čisto

kranjsko čebelo in da bi lahko naši čebelarji prodali večje število matic, kakor pa jih vzredijo zdaj. Zato pa bi bilo nujno urediti razmere na področju vzreje in se dogovoriti za enotne metode selekcije ter vzpostaviti tesno sodelovanje med vzrejevalci. Da bi dosegli čebelarstvo razvite dežele bi morali v Jugoslaviji čebelarji letno kupiti okoli 60.000 selekcioniranih hibridnih in kvalitetnih gospodarskih matic. Da bi vzredili toliko matic bi morali imeti 50 vzrejevalcev, dobro organiziranih, imeti pa bi morali tudi potrebno strokovno pomoč. Selekcijo pa bi morali izvajati na enem mestu dolgoročno po enotnem programu. Na ta način bi izboljšali gospodarske lastnosti čebeljih družin, to pa bi nedvomno vplivalo na čebelarje, da bi matice raje kupovali, kakor pa da jih vzrejujejo sami.

Stanje pri vzreji matic in selekciji pri nas sedaj še ni takšno, da bi lahko že upali, da bomo to dosegli z vzrejevalci, ki že vzrejuje matice za prodajo. Vzrejevalcev matic za prodajo imamo nekaj samo v Sloveniji v dru-

gih republikah pa jih praktično skoraj ni. Za večjo ponudbo matic bo potrebno rešiti dva problema. Prvič bo treba organizirati vse vzrejevalce v enotno organizacijo vzrejevalcev pod okriljem Seleksijsko vzrejnega centra ZČDS, tako da bo ponudba matic enotna; vedeli pa bomo tudi s kakšnimi kapacitetami oplojenih matic razpolagamo in koliko jih lahko ponudimo v prodajo. Druga, nič manj važna naloga pa je dvigniti strokovno raven vzreje matic in selekcije ter uvajati v vzrejo matic najnovejša doseganja na področju genetike in tehnologije vzreje, ki so znana v svetu. Na tem področju bi moral odločilno vlogo odigrati Seleksijsko vzrejni center za kranjsko čebelo ZČDS. Pomen Centra bo v tem, da bo opravljal vse naloge pri selekciji in posredoval najboljše rodove — linije — tistim čebelarjem vzrejevalcem, ki bodo s Centrom sodelovali. Prav tako pa bo njegov pomen pri praktičnem usposabljanju vzrejevalcev začetnikov kakor tudi pri izpolnjevanju znanja, starejših vzrejevalcev. Naloga centra bo tudi preizkušati novejšo tehnologijo vzreje matic kakor tudi vse novosti, ki se pri tej tehnologiji pojavljajo v svetu. Le tako bo Center tesno povezan s terenom in si bo ustvaril široko mrežo sodelavcev. Seveda ne moremo pričakovati, da bi lahko dosegli velike rezultate v kratkem času; zlasti jih ni mogoče pri selekciji, ki kljub uporabi modernih metod vzreje in umetnega osemenjevanja zahteva večletno delo, da se pokažejo vidni uspehi.

To pa je edina pot, če hočemo bistveno popraviti stanje in nivo naše vzreje matic in selekcije, ki danes ne zadovoljuje niti po številu vzrejenih matic niti po kvaliteti.

Seveda pa to niso edine naloge, ki jih bo potrebno rešiti, da bi izboljšali stanje na tem področju. Zakon o živinoreji namreč navaja, da je selekcija in vzreja plemenskih živali, ki so na-

menjene za razmnoževanje, posebnega družbenega pomena. Zakon pa vključuje sem tudi čebelarstvo; zato se ta dejavnost v okviru posameznih panog tudi regresira po dogovoru vseh zainteresiranih. Verjetno bo potrebno

tudi pri selekciji in vzreji matic najti skupen interes vseh dejavnikov in načine, kako pospeševati tudi to pomembno panogo čebelarstva, ki mora postati sestavni del pospeševanja čebelarstva v celoti.

UDK 638.121

INFORMACIJA O DELU VZREJEVALCEV MATIC

EVALD PIRS

Posvetovanje v Polju je soglasno ugotovilo, da smo na področju odbire in vzreje čebeljih matic do danes še zelo malo storili.

Mnogi vzrejevalci so pogrešali osnovna napolnila za odbiro in vzrejo, pa tudi spodbudo predvsem tam, kjer bi jo vsekakor morali dobiti. Nobena odgovorna institucija do zdaj ni dala zanesljivega in oprijemljivega odgovora na pomembna vprašanja s tega področja, kar jasno kaže na stanje, kakršno je danes na področju odbire in vzreje matic.

Vsi se zavedamo, da imamo čebelo — »našo kranjsko čebelo«, ki je ponesla dober glas našega čebelarstva daleč po svetu, ne zavedamo pa se, da jo je potrebno čuvati in ohranjati, kar spet jasno kaže na situacijo, kje smo danes na področju odbire in vzreje.

Zaradi takšnega stanja je tudi potekalo vse dosedanje delo nenačrtno, zelo pomanjkljivo in skrajno neurejeno.

Zaradi takšnega stanja so vzrejevalci na področju MČZD (Medobčinska zveza čebelaskih družin) Maribor ustanovili 28. 12. 1979. *sekcijo za vzrejo matic* pri MZČD.

Ta sekcija je prostovoljno združenje čebelarjev vzrejevalcev matic za področje občinskih skupščin Maribor, Lenart in Slovenska Bistrica, tj. za celotno področje MZČD Maribor. Osnovni smotri sekcije so razvidni iz 5. člena pravil sekcije, ki so jih njeni člani sprejeli, potrdila pa MZČD Maribor. Ti so:

— načrtna in posodobljena odbira in vzreja kakovostnih matic kranjske čebele,

— klasifikacija vzrejališč in plemenišč,

— registracija vzrejališč in plemenišč,

— vzrejni predpisi — »vzrejni red«,

— standardizacija pribora in dokumentacije za odbiro in vzrejo,

— načrtno enotno preizkušanje čebeljih rodov,

— enotno urejanje dokumentacije za registracijo vzrejališč in plemenišč pri pooblaščenih organih,

— poenoten promet z maticami,

— izmenjava izkušenj in dopolnilno izobraževanje članov,

— sodelovanje s pooblaščenimi veterinarsko službo za zatiranje čebeljih kužnih bolezni in za nadzor nad delovanjem vzrejališč in plemenišč,

— zastopanje interesov sekcije in njenih članov glede na druge čebelarke organizacije in odgovorne organe,

— oskrbovanje članov s potrebnim materialom in pripomočki za vzrejo matic...

Kot je bilo omenjeno, je MZČD na svoji seji 9. 1. 1980. potrdila pravila sekcije, ki so v skladu s 23. členom pravil MZČD in hkrati pooblastila sekcijo za vzrejo matic, da na njenem področju v celoti samostojno ureja odbiro in vzrejo in ji zagotavlja pomoč pri tej dejavnosti.

Končne temelje za solidno odbiro in vzrejo matic na našem področju pa smo postavili z *vzrejnimi redom*, ki ga je sekcija sprejela in potrdila na svo-

jem zboru. Vzrejni red obsega tale poglavja:

1. Splošne določbe
2. Odbira in selekcija
3. Vzrejališča
4. Zdravstveno varstvo
5. Registracija vzrejališč
6. Promet z maticami
7. Končne določbe

ODBIRA IN SELEKCIJA

Odbira obsega:

Zunanje značilnosti: dovoljeno je vzrejati kranjsko čebelo, katere zunanje značilnosti ustrezajo *pasemskemu standardu* (z dovoljenimi največjimi odstotki zunanjih značilnosti).

Gospodarska vrednost: Ta se ugotavlja na preizkuševališčih za čebelje rodove. Gradivo — matičar in trotar — se razvrščajo v tri razrede:

- razred I. gradivo za vzrejo plemenskih matic,
- razred II. gradivo za vzrejo gospodarskih matic,
- razred III. gradivo, ki se izjemoma uporablja za vzrejo gospodarskih matic.

Dednost: Ta se preverja na osnovi rodovnika. Sekcija vodi rodovnike za posamezne rodove po posebnem navodilu.

Poglavje tudi določa enotno harvno označevanje matic na ščitku. Označevanje določa enotnost glede letnice rojstva matice in glede tipa matice. Vzrejni red razvršča matice v pet tipov. Ti so:

- plemenske matice, naravno oplojene,
- plemenske matice, neoplojene,
- plemenske matice, oplojene z instrumenti,
- gospodarska matica, oplojena in
- gospodarska matica, neoplojena.

Tretje poglavje obravnava vzrejališča, plemenišča in plemenilno postajo.

Vzrejališče je objekt, v katerem se na sodoben način množinsko vzgajajo neoplojene matice, s presajanjem žerk v umetne matičnike.

Plemenišče je objekt z večjim številom čebeljih družin, ki vzrejajo trote za bolj ali manj kontrolirano paritev večjega števila pasemsko čistih matic in morajo izpolnjevati določene pogoje.

Vzrejni okoliš je geografsko razširjeno plemenišče in mora izpolnjevati določene pogoje ter zagotoviti pasemsko enovito področje za vzrejo gospodarskim matic.

Plemenilna postaja je geografsko področje, ki ima namen ustvariti pogoje za zanesljivo paritev matic z odbranimi troti. Točka vzrejnega reda, ki obravnava plemenilno postajo, točno določa geografsko lego, določene pogoje za plemenilno postajo na kopnem in otokih, določa tudi gradivo za vzrejo (matičar in trotar) tako kvalitativno kot kvantitativno.

Četrto poglavje obravnava varstvo čebeljih družin pred kužnimi boleznimi; še posebej velja za vzrejališča in plemenišča za čebelje matice in za promet z njimi. Seveda pa je to področje zelo zahtevno in veliko stvari je še nerazčiščenih in nedoločenih. Zato bo nujno potrebno pritegniti k sodelovanju pooblaščenih veterinarske službe, da bodo v mejah veljavnih zakonov in odlokov razumno določili:

- zdravstveno varstvene pogoje za delovanje vzrejališč in plemenišč,
- načine za ugotavljanje izpolnjevanje pogojev in
- zagotovile kontrolo nad vzrejališči in plemenišči.

Ravno tako bodo morale veterinarske službe določiti zdravstveno varstvene pogoje za:

- prevoz matic na plemenišča in nazaj,
- razpošiljanje matic.

Peto poglavje obsega registracijo vzrejališč.

Sekcija za vzrejo matic pri MZČD vodi register vzrejališč oziroma vzrejevalcev.

Vzrejališča se razporedijo v dve kategoriji, in sicer:

- v plemenske,
- v gospodarske.

Sekcija za vzrejo matic izda na osnovi prijave in drugih potrebnih listin, kot so:

— zapisnik o komisijskem pregledu plemenišča,

— dokazilo o ustreznosti matičarja,

— poročilo o opravljenem preizkušanju čebeljih rodov v preteklem letu,

— odločbe pristojne veterinarske službe,

— za vzrejo plemenskih matic pa tudi odločbo občinske skupščine, da je vsakršen dovoz tujih čebel na zaščiteno področje plemenilne postaje prepovedan in

— odločbo o registraciji vzrejališča za tekoče leto.

Šesto poglavje govori o prometu z maticami in določa, da morajo biti

matice za prodajo obvezno označene, kot navajajo določila v drugem poglavju vzrejnega reda.

Vzrejni red tudi natanko določa, kakšna naj bo matičnica za razpošiljanje matic, vse skupaj z namenom, da se poenoti promet z maticami.

Sedmo poglavje obsega končne določbe.

Vzrejni red sekcije dovoljuje v prehodnem obdobju določena odstopanja od določil vzrejnega reda, razen določil, ki govorijo o zdravstvenem varstvu. To pa zaradi tega, ker se vsi zavedamo, kakšno je bilo do zdaj stanje na tem področju in da ni mogoče kar takoj zagotoviti pogoje vzrejnega reda.

To bi bil kratek povzetek vzrejnega reda, ki postavlja temelje za bolj solidno odbiro in vzrejo matic. Brez vsakršnega pretiravanja lahko trdimo, da predstavlja vzrejni red sekcije za vzrejo matic pri MZČD Maribor prvi čebelarški standard pri nas.

* * *

S to številko revije zključujemo objavlanje materialov s IV. posvetovanja o sodobnem čebelarstvu — Ljubljana, Polje 1980. Mislimo, da smo s tem seznanili širok krog čebelarjev z vsebino referatov in prikazali vso problematiko, ki je bila na posvetovanju obravnavana.

Uredništvo

VABILO

ČEBELARSKA DRUŽINA MLINŠEK — VELENJE PRIREJA 8. 11. 1980 OB 18. URI V PROSTORIH LJUBLJANSKE »NAME« V VELENJU V OKVIRU PRAZNOVANJA PETDESETLETNICE SVOJEGA DELOVANJA SVEČANO RAZVITJE PRAPORA Z LEPIM KULTURNIM IN ZABAVNIM PROGRAMOM. VABLJENI SO VSI ČEBELARJI, POSEBNO DOBRODOŠLI SO PRAPORŠČAKI S PRAPORI.

IZVRŠNI ODBOR ČD MLINŠEK — VELENJE

V tem mesecu imamo često že opraviti s prvim resnim mrazom in tudi sneg nas utegne presenetiti. Čebele so se stisnile v zimsko gručo, čas je, da jih zdaj toplo odenemo in tako čim bolj zavarujemo pred največjo preizkušnjo, ki jih čaka v prihodnjih mesecih.

O tem zadnjem čebelarjevem opravilu, torej o paženju panjev, je bilo v našem glasilu dosti napisanega. Tudi ostrih besed ni manjkalo; zlasti so bili svoj čas razvneti nasprotniki paženja, ki so trdili, da je paženje celo škodljivo. No, pretiravanje v eno ali drugo smer je prav gotovo nesmiselno in bi zato začetnikom priporočal srednjo pot. Ko sem še prezimoval svoje čebelje družine v Ljubljani, sem novembra redno prekril plodišče nad matično rešetko in za okenci z 10—15 sloji časopisnega papirja, žrela pa sem pustil popolnoma odprta. V 15 letih mi ni odmrla niti ena čebelja družina.

Zdaj že osmo leto prezimujem LR panje na Goriškem. Na lesenitni pokrov med zgornjo naklado in streho položim nekaj slojev časopisnega papirja ter zamašim vsako špranjo, če se morda pojavi na stikališču naklad. Mislim, da čebele v panjih preprih veliko slabše prenašajo kakor suh mraz. Panjev ne stiskam skupaj, da bi se čebele med seboj grele, kakor to delajo nekateri čebelarji v notranjosti Slovenije, saj padejo na Goriškem temperature le redko pod -5°C . Pač pa sem že prvo leto po preselitvi čebel na Primorsko svoje stojišče dobro zavaroval pred vetrom; vso severno in vzhodno stran sem ograbil z 2,5 m visokim plotom iz desk, ob katerem sem zasadil cedre, ciprese, lovor, lovoričevce, ognjeni trn, kalino in japonsko trdolesko. Ko bo leseni plot razpadel, bo zasajeno grmičevje že ta-

ko visoko, da bo lahko samostojno prevzelo varovalno vlogo. Povedati moram, da tudi moji sosede, ki čebelarijo v AŽ panjih, le-te zapažijo z nekaj sloji časopisnega papirja ali s kartonskimi ploščami, ki hkrati prekrijejo okenca v plodišču in medišču.

V čebelnjaku naj posledaj vlada mir. Ko smo čebele končno odeli, nimamo več kaj iskati za panji. Še enkrat pregledamo rezervno satje v omarah in ga po potrebi zažveplamo. Staro, črno satje izločimo za predelavo v vosku.

Skoraj si danes ne morem zamišljati čebelarstva brez skromne mizarske delavnice ali vsaj koticčka, kamor postavimo mizarsko mizo in visečo omarico z najpotrebnejšim ročnim orodjem. Poznojesenski čas je najprikladnejše obdobje za izdelavo satnikov, pitalnikov, prašilčkov in za popravilo starih ali celo izdelavo novih panjev. Ravno v mizarski delavnici bo čebelar še najhitreje in seveda tudi najbolj koristno preživel tisto mrtvo sezono, ko ne sme in ne more biti v družbi svojih krilatih prijatelje.

Svoj mizarski koticček sem si uredil nekaj mesecev preden sem postal čebelar, moj prvi izdelek pa je bila vrša za lovljenje rojev. O, kako prav mi je prišla! Brez nje bi verjetno tisto leto še ne imel čebel... Naslednji izdelek je bil lesen sipalnik, dva, štiri satarja, satniki, pitalniki itd.

Nekaj let kasneje sem z očetovo pomočjo prizidal k naši hiši pravo pravcato delavnico, široko 3 m in dolgo 6 m. Kupil sem si srednje veliko kombinirko na kolesih s petimi operacijami, ki sem jo lahko poljubno obračal v tem, razmeroma ozkem prostoru, skoraj istočasno pa sva z očetom izdelala še masivno krožno žago; pogonjal jo je trifazni elektromotor,

moči 5 kW; namenil sem jo za razrezovanje debelejšega lesa. Drugo drobno orodje kot so dleta, merila, svedre, izvijače itd. smo imeli pri hiši že prej. Takoj ko je bila delavnica opremljena, sva se z očetom lotila izdelave serije 30 AŽ panjev. Zalogaj je bil za naju, mizarska začetnika, sicer nekoliko velik, toda v svoji vnemi in zagnanosti se ga nisva ustrašila. Panje sva delala v dolgih zimskih večerih, ko je zunaj naletaval sneg, naju pa je prijetno grela pečica na žaganje.

Drugo leto sva se lotila serije 30 LR panjev. Medtem sem namreč sklenil predsedati na nakladalni sistem. Izdelava teh panjev nama je šla hitreje od rok, ker je veliko delovnih ope-

racij mogoče narediti strojno, pa tudi bolj spretna sva postala. Za izdelavo enega LR panja s tremi nakladami sva porabila komaj polovico toliko časa, kakor prej za en AŽ, le nekoliko več lesa sva potrošila, zaradi večje prostornine LR panja seveda.

Domačo mizarsko delavnico lahko uporabi čebelar tudi v druge namene. Ko smo adaptirali hišo v Ljubljani in kasneje gradili novo stanovanjsko poslopje na Goriškem, smo ves napušč, vse lesene obloge, balkonske ograje, lesene predelne stene, okenske police in še marsikaj izdelati sami. Koliko človek s tem prihrani lahko sami izračunate, posebno še, če hodite za vsako malenkost k mizarju, obrtniki pa so danes vse prej kakor poceni.

UDK 638.15-02/09

SIMPOZIJ O DIAGNOZI IN TERAPIJI VARROOZE

DUSAN MEDVED

Dve komisiji APIMONDIE, in sicer za biologijo čebel pod vodstvom prof. Ruttnerja in za patologijo čebel pod vodstvom dr. Gnädingerja sta priredili simpozij, ki je trajal od 28. septembra do 1. oktobra 1930. Obravnavali so temo »Diagnoza in terapija varrooze.« Simpozij je bil v Bad Homburgu, v neposredni bližini instituta za čebelarstvo v Oberurslu pri Frankfurtu na Hesenskem. Navzočih je bilo 230 predstavnikov iz 28 držav.

Strokovna predavanja so bila razdeljena na naslednjih pet sekcij:

- biologija Varroe jacobsoni,
- pojav varrooze v posameznih državah,
- diagnoza in populacijska dinamika,
- kemoterapija,
- problemi organizacije in pridobivanja uradnih dovoljenj za uporabo zdravil.

Organizatorji seminarja so želeli postreči udeležencem z najnovejšimi

dognanji na posameznih področjih, zato so v časovni stiski predložili le kratke izvlečke posameznih tem. Ves material bo objavljen v posebni publikaciji APIMONDIE.

Prof. Ruttner je v svojem uvodnem predavanju omenil, da v Evropi nismo nič vedeli o varroi tedaj, ko se je pojavila. V zadnjih letih so vložili precej naporov v študij tega problema in ena izmed nalog seminarja je, da odgovori na vprašanje, ali varroa resno ogroža čebele ali je samo napihnen milni balonček. Deželna vlada na Hesenskem in čebelarstva zveza te dežele sta skupno vložili 400.000 DM za preučevanje varroe, posamezni izdelovalci zdravil pa še dodatna sredstva za razvoj ustreznega zdravila.

BIOLOGIJA VARROE JACOBSONI

Posamezni predavatelji, med njimi tudi mag. Sulimanović iz Zagreba, so poročali o izsledkih svojih opazovanj.

Delegati ZCDS na simpoziju o varrozi v ZRN. (Bad Homburg)
Foto: mag. Franc Javornik

Prišli so do spoznanja, da se varroa v prvih dveh letih počasneje razvija, od tretjega leta dalje pa zelo hitro. Če nam takrat ne uspe zmanjšati njene navzočnosti v čebelji družini, je to navadno usodno zanjo. Schley je navajal, da je v tretjem letu po nastanku okužbe v normalni družini okoli pet tisoč pršic varroe, v četrtem letu pa se število poveča že na 25.000 in več, kar resno ogroža nadaljnji obstoj družine. Drugi avtorji so ugotovili mnogo večjo dovzetnost za okužbo pri trojih kot pri čebelah. Pri ugotavljanju preleta iz enega panja v drugega so našli 37 čebel dnevno na oddaljenosti 80 metrov in še vedno 5 čebel na dan na oddaljenosti 430 metrov. Ta ugotovitev je posebno pomembna za prevaževalce, ker te čebele prenašajo varroo. Iz panjev, v katerih so čebelje družine izumrle, se varroa preseli k drugim družinam. Pri pošiljanju mladih matic po pošti, skupno z nekaj čebelami v leseni škatlici, ostane varroa živa in ne pogine. Ugotovili so tudi, da imajo starejše čebele letalke občutno manj pršic kot mlajše čebele, ki se zadržujejo pretežno v panju. Pri poletu matice na praho niso ugotovili okužbe matice.

POJAV VARROZE V POSAMEZNIH DRŽAVAH

Udeleženci so dobili podatke o razvoju varrooze v posameznih državah. Ker smo o tem pri nas že seznanjeni, bi omenil le, da so predavatelji priporočali tudi metode zdravljenja. Pri Grkih in Turkih se je zelo razširila uporaba malathiona, ki uniči okrog 80 % pršic varroe; zaradi nerazvite industrije drugega zdravila doma ne izdelujejo. Malathion je prašek zoper uši.

DIAGNOZA IN POPULACIJSKA DINAMIKA

Dr. Bretschko je ocenil, da je izpiranje čebel, razvito v Oberursiu, za zdaj najbolj zanesljiva in precizna metoda diagnoze varroe. V stekleni posodi v špiritu ali bencinu operejo 200 do 400 čebel; nato precedijo po 20 minutah vsebino skozi sito s 3 mm kovinsko mrežo na tanko belo platno. Čebele ostanejo na mreži, varroa pa pade skozi in obleži na platno, kjer jo preštejejo. Vse druge metode so manj zanesljive. Če najdemo le eno varroo, pomeni, da je celotno stojišče okuženo. Pri večkratni, časovno odmaknjeni uporabi izpiralne metode,

PREGLED GOZDNEGA MEDENJA V LETOŠNJEM LETU

Zopet je minilo čebelarstvo leto za katero lahko rečemo, da je bilo slabo. Znano je, da v tistih letih ko zamedijo pri nas gozd, govorimo o dobri čebelarstvu letini, v kolikor ne pa o slabši čebelarstvu letini. Vsi zelo vsprodnjuni lanskoletni pokazatelji za medenje hoje, kot je pozno medenje v septembru, veliko število prezimovalnih jajčec in drugi so se izjavili. Dolgotrajno deževno vreme spomladi, kakor tudi v poletju je populacije uši tako zdesetkalo, da niso dosegle svojega masovnega viška razvoja. Tako smo zopet ostali (razen manjših izjem) v pričakovanju boljše prihodnje sezone.

Značilno za letošnje leto je, da se je tudi medenje pojavljalo zelo kasno. Tako je naša prva obilnejša paša, to je akacija, zelo kasnila, saj je zamedila v prvi dekadi junija. Skupni donos na družino je bil v Prekmurju okrog 15 kg, dočim na Primorskem le 8 kg.

Koncem maja in v začetku junija se je pojavilo medenje na javorju, ki ga je povzročala Javorjeva ščetinasta ušica (*Periphyllus villosus*). Tudi vreme je bilo v tistem času ugodno, tako, da so čebele le nabrale nekaj te mane in nektarja.

Smreka je kljub slabemu vremenu v nekaterih področjih dobro medila. Opazovalna postaja v Šoštanju je zabeležila prvi kg donosa 5. junija v Lovrencu na Pohorju pa 10. junija. Donosi so se gibali, dvigali pet dni, vse do 2 kg. Tudi na opazovalnih postajah Zreče, Iška vas, Kamnik pod Krimom, so se v sredini meseca junija dvignili donosi nekaj dni na kg in več. Slabo deževno vreme je to pašo prekinilo vse do sredine meseca julija, ko se je medenje smreke pojavilo v višjih predelih Pohorja, to je Lovrenc na pohorju, Orlica, Legen, Smrečno, Pivola kakor tudi na Kobanskem, na Remšniku ter Jelovici in Črnem vrhu. Donosi na omenjenih opazovalnih postajah so se gibali od 1 do 2,80

kg z občasnimi prekinitvami vse do 10. avgusta. V vseh omenjenih krajih so točili od 10 do 15 kg, kakor tudi nekoliko manj v nekaterih predelih Savinjske doline. O medenju smreke lahko napišemo ugotovitve, da bi ta v letošnjem letu, v kolikor bi bile vremenske razmere ugodne, dala rekordne donose. Medenje smreke se je tako rekoč ponujalo, kajti zabeležene imamo primere z opazovalnih postaj, kjer je kontrolna čebelja družina na deževni dan prikazala padec — 0,40 kg, takoj naslednji, jasen lep dan pa 2 kg donosa. Pomembno je tudi to, da je med v satju hitro trdil.

Na vseh ostalih področjih so bili v tem času donosi slabi in so se gibali od 0,20 do 0,60 kg, kar gre pripisati le travniški paši.

Kostanjeva paša je zelo kasnila, saj se je začela v drugi dekadi julija. Deževje v času polnega cvetenja kostanja, je predvsem v nižinah izpralo nektar in čebele so imele tako le obnožinsko pašo. Celokupen donos medicne kostanja je bil zaradi tega le nekaj kilogramov.

Po 20. juliju je začela mediti hoja pri Gornjem gradu in je medila vse do 11. avgusta. Donosi so se gibali od 1 do 2,5 kilograma. V začetku avgusta pa smo prejeli sporočila, da je začela mediti hoja v področju Krma in sicer v Iški vasi. Žal so bili kg donosi le nekaj dni. Kasno medenje na smreki je povzročala Puhasta smrekova ušica (*Lachniella costata*). Mana, ki jo je povzročala ta ušica, je zaradi vsebnosti trisaharidnega sladkorja zelo hitro kristalizirala in povzročala čebelarjem neljube preglatice.

Deževno vreme v drugi dekadi meseca avgusta je gozdno medenje na celotnem teritoriju prekinilo. Zelo slaba so bila letos področja Trnovskega gozda, Gorskega Kotarja, Kočevskega, Hrušice in Javornikov. Čebelarjem je bilo posre-

dovano prek časopisa Delo 20 obvestil in prek radija 9 obvestil.

Zavedamo se, da opazovalna služba gozdnega medenja še ni tako zaživela, kot si vsi želimo. Srečujemo se z vrsto problemov katere bi morali skupno reševati vsi zainteresirani. Zavedati se moramo, da je čim hitrejše posredovanje kar najbolj svežih podatkov o medenju na nekem področju naš skupni

cilj. Zato vas prosimo čebelarji, da nam posredujete vaše pripombe in predloge. Hkrati vas obveščamo, da vam je pospeševalna služba na razpolago za različna vprašanja iz čebelarstva v ponedeljek, sredo in petek od 7. do 14. ure na Miklošičevi 30, v prostorih DE Kooperacija.

Opazovalna služba
gozdnega medenja hp Medex

RAZPRAVA O OSNUTKIH SAMOUPRAVNIH AKTOV O NOVI ORGANIZIRANOSTI DELOVNE ORGANIZACIJE MEDEX

Na osnovi programa dela za leto 1980, programov in stališč družbenopolitičnih organizacij, je zbor delavcev DO Medex 26.3.1980 sprejel sklep o novi organiziranosti delovne organizacije: »Zbor delavcev soglaša s predlogom organiziranja delovne organizacije v temeljne organizacije TOK Čebelarstvo, TOZD Predelava in Delovno skupnost skupnih služb«.

V skladu s sklepom zbora delavcev so strokovne službe pripravile osnutke samoupravnih splošnih aktov o organiziranju obeh temeljnih organizacij, delovne skupnosti skupnih služb in združevanju v delovno organizacijo.

Razpravo bomo začeli v osnutkih naslednjih samoupravnih aktov:

1. TOK ČEBELARSTVO

— Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev čebelarjev in delavcev v TOK Čebelarstvo v Ljubljani, Miklošičeva 30;

— Statut TOK Čebelarstvo.

2. TOZD PREDELAVA

— Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD Predelava;

— Statut TOZD Predelava.

3. DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

— Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v DSSS; k

— Statut delovne skupnosti skupnih služb.

4. DELOVNA ORGANIZACIJA hp MEDEX

— Temeljni samoupravni sporazum o združevanju TOK Čebelarstvo in TOZD Predelava v delovno organizacijo hp Medex export-import, Ljubljana, n. sol. o., in ureditvi medsebojnih razmerij;

— Statut DO hp Medex export-import;

— Samoupravni sporazum o medse-

bojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih temeljnih organizacij združenega dela in kooperantov ter Delovne skupnosti skupnih služb.

Delavski svet poziva delavce in čebelarje-delavce na domu, da v razpravi temeljito proučijo določila samoupravnih aktov o novi organiziranosti, dajo svoje pripombe, spremembe in predloge ter tako konstruktivno sodelujejo pri oblikovanju temeljnih organizacij.

Osnutke navedenih samoupravnih aktov bomo v Medexu obravnavali vsi delavci in čebelarji-delavci na domu ločeno po delovnih enotah. Za čebelarje-delavce na domu bo sklican poseben zbor, kjer se bomo dogovorili o novem statusu, ki ga bodo čebelarji imeli v TOK. Organizator in nosilec razprav je izvršilni odbor sindikata.

Po končani razpravi bo delavski svet sprejel predlog samoupravnih aktov, upoštevajoč pripombe in predloge, ki bodo dani v razpravi in razpisal referendum za sprejem samoupravnih aktov za ustanovitev temeljnih organizacij in za združitev temeljnih organizacij v delovno organizacijo.

Delavski svet imenuje tudi 3-člansko komisijo, ki jo sestavljajo po en predstavnik DE Proizvodnja, DE Kooperacija in skupnih služb. Naloga komisije je izdelati delitveno bilanco razporeditve sredstev, pravic in obveznosti in pripraviti Samoupravni sporazum o razmejitvi sredstev med temeljne organizacije.

Referendum o organiziranju temeljnih organizacij in o združevanju temeljnih organizacij v delovno organizacijo bo po končani razpravi in uskladitvi pripomb in predlogov. Na referendumu bodo sprejemali:

1. TOK ČEBELARSTVO

— Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev čebelarjev in delavcev v TOK Čebelarstvo in

— Statut TOK Čebelarstvo

vsi delavci DE Kooperacija in čebelarji delavci na domu.

2. TOZD PREDELAVA

— Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD Predelava in

— Statut TOZD Predelava

delavci DE Proizvodnja, skladišča in transporta ter delavci DE Maloprodaja.

3. DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

— Samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v DSSS in

— Statut DSSS

delavci DE Komerciala, splošno-kadrovskega sektorja in gospodarsko-finančnega sektorja.

4. DELOVNA ORGANIZACIJA

hp MEDEX

— Temeljni samoupravni sporazum o združevanju TOK Čebelarstvo in TOZD Predelava v delovno organizacijo;

— Statut DO hp Medex in

— Samoupravni sporazum o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih temeljnih organizacij združenega dela in kooperantov ter delovne skupnosti skupnih služb

sprejemajo vsi delavci delovne organizacije in člani TOK.

PREDLOG ORGANIZACIJSKE SESTAVE DELOVNE ORGANIZACIJE

1. TOK ČEBELARSTVO

2. TOZD PREDELAVA

3. DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB

ad. 1)

TOK Čebelarstvo sestavljajo DE Kooperacija in proizvodne enote. V DE Kooperacija so organizirani:

1. proizvodni oddelek, ki obsega odseke vzrejo in selekcijo matic, proizvodnjo satnic in kooperacijsko proizvodnjo,

2. komercialni oddelek, ki obsega odsek čebelarskega repromateriala, maloprodajno trgovino in skladišče čebelarskega materiala,

3. pospeševalne službe, ki obsegajo strokovna delovna področja pospeševanja čebelarstva.

DE Kooperacijo po omenjenih odsekih sestavljajo delavci, ki so v TOK v rednem delovnem razmerju in opravljajo za TOK kot celoto proizvodne, komercialne, pospeševalne in druge strokovne in pomožne delovne naloge.

Proizvodne enote sestavljajo čebelarji — člani TOK (dosedaj delavci na domu) in čebelarji-kooperanti. Proizvodne enote so organizirane po regijah za Primorsko, Gorenjsko, Dolenjsko, Štajersko, Prekmurje, Hrvatsko, Srbijo in Vojvodino. Število proizvodnih enot ni omejeno, lahko se organizirajo tudi po ožjih področjih.

TOK ima značaj temeljne organizacije združenega dela. TOK ima naslednje samoupravne organe, in sicer: delavski svet, poslovodni organ (direktor TOK)

in komisijo samoupravne delavske kontrole.

Delavski svet ima izvršilne organe: upravni odbor, komisijo za delovna razmerja in kreditno komisijo.

Člani TOK imajo posebna odbora — sklada skupne porabe članov in rizičnega sklada članov.

Delavci in člani sodelujejo v organih upravljanja delovne organizacije prek delegatov v skupnem delavskem svetu, v skupni disciplinski komisiji in komisiji za SLO in DS.

Značilnost sestave samoupravnih organov TOK je v tem, da omenjene samoupravne organe sestavlja več kot polovica čebelarjev-članov.

Osnovni predmet poslovanja TOK Čebelarstvo je vzreja in selekcija matic, topljenje voska in proizvodnja satnic, pridelovanje čebeljih pridelkov v različnih oblikah medsebojnega sodelovanja, odkupovanje čebeljih pridelkov, proizvodnja čebelarske opreme in čebelarskega materiala, oskrbovanje čebelarjev z repromaterialom in investicijskim materialom za potrebe čebelarskega gospodarstva ter z artikli za hrano čebel, proizvodnja medovitih rastlin in zdravnih zelišč.

Stranske dejavnosti, ki dopolnjujejo glavno dejavnost so: trgovina na debelo in drobno iz skupine čebelarskega materiala, organiziranje in opravljanje čebelarske pospeševalne službe, kreditiranje čebelarjev za povečanje čebelarjenja.

Medsebojna razmerja, pravice in obveznosti članov in delavcev TOK Čebelarstvo so podrobno razčlenjena v samoupravnih aktih temeljne organizacije kooperantov. Te akte bo prejel vsak delavec in vsak član (delavec na domu) tako, da jih bo lahko proučil in dal ustrezne predloge za spremembe ali dopolnitve.

ad. 2)

TOZD Predelavo sestavljata DE Proizvodnja in DE Maloprodaja.

DE Proizvodnja obsega:

- oddelek priprave medu,
- oddelek polnjenja medu in vajev,
- oddelek proizvodnje naravnih poživil,
- oddelek proizvodnje medice,
- skladiščne službe in transport,
- strokovne in pomožne službe delovne enote.

Glavna dejavnost DE Proizvodnja je:

- predelava medu, matičnega mlečka, cvetnega prahu, propolisa čebeljega strupa in proizvodov na bazi čebeljih pridelkov in sorodnih surovin;
- proizvodnja diabetičnih in dietičnih proizvodov na osnovi medu in ostalih čebeljih, zeliščnih in drugih surovin;
- proizvodnja drugih prehrabnih artiklov;
- proizvodnja kozmetičnih izdelkov na osnovi medu in ostalih čebeljih, zeliščnih in drugih surovin;
- proizvodnja hrane za čebele.

DE Maloprodaja je organizirana po poslovalnicah — prodajalnah z osnovnimi funkcijami prodaje proizvodov Medexa neposrednim potrošnikom, oskrbovanja čebelarjev s čebelarstvom reprodromaterialom in odkupa čebeljih pridelkov. Zaradi celovitosti ponudbe in rentabilnosti poslovanja opravlja maloprodaja tudi maloprodajni promet z dopolnilnimi vrstami blaga, opravlja pa tudi buffet storitve.

TOZD Predelava je poleg proizvodnje dejavnosti v DE Proizvodnja in maloprodajne dejavnosti v DE Maloprodaja registrirana tudi za opravljanje dopolnilnih dejavnosti trgovine na debelo, predvsem s predmeti, ki so predmet poslovanja maloprodaje, registrirana pa je tudi za opravljanje zunanjetrgovinske dejavnosti in posredovanja v zunanjetrgovinskem prometu s področja, ki je predmet osnovne dejavnosti TOK Čebelarstvo in TOZD Predelava.

TOZD ima samoupravne organe — delavski svet, poslovodni organ (direktor

TOZD) in komisijo samoupravne delavske kontrole.

Delavski svet ima izvršilne organe: komisijo za gospodarjenje, komisijo za delovna razmerja in komisijo za varstvo pri delu.

Delavci TOZD sodelujejo v organih upravljanja delovne organizacije prek delegatov v skupnem delavskem svetu, v skupni disciplinski komisiji za SLO in DS.

ad. 3)

Delovna skupnost skupnih služb obsega vodstvo delovne organizacije in delovne skupnosti skupnih služb, splošno-kadrovski sektor, gospodasko-finančni sektor, Center za biotiko in razvoj in komercialni sektor. V delovni skupnosti skupnih služb so združene vse strokovne in pomožne službe, ki so potrebne za nemoteno in kvalitetno delovanje temeljnih organizacij.

Tako kot v temeljnih organizacijah ima tudi delovna skupnost skupnih služb svoje samoupravne organe, ki so: delavski svet, komisija samoupravne delavske kontrole, komisija za gospodarjenje in komisija za delovna razmerja. Delavci DSSS prek delegatov sodelujejo v samoupravnih organih delovne organizacije enako kot delavci v temeljnih organizacijah.

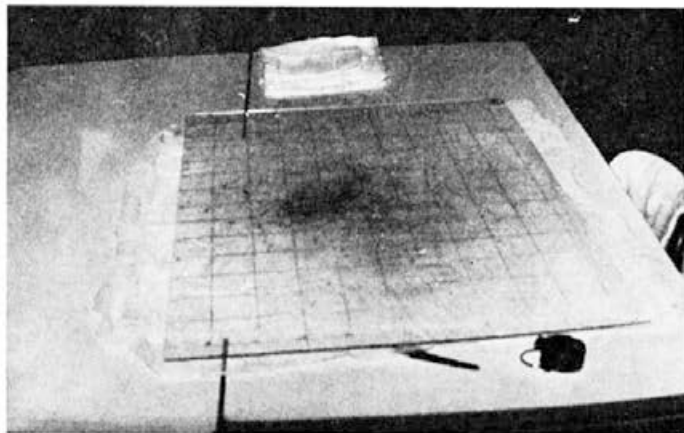
Čebelarji-člani in delavci delovne organizacije odločajo neposredno na zborih temeljnih organizacij tako, da se zbori organizirano ločeno po proizvodnih in delovnih enotah, v DE Maloprodaja pa tudi po prodajalnah. Pristojnosti in obveznosti, ki jih imajo člani in delavci glede odločanja na zborih članov in delavcev so določene v statutih.

V tem sestavku smo navedli najosnovnejše s področja organiziranosti temeljnih organizacij in delovne organizacije. Medsebojna razmerja, pravice in obveznosti delavcev in temeljnih organizacij so obdelane v samoupravnih aktih, ki so v celoti pripravljene. Ti samoupravni akti bodo postopno predlagani v razpravo in sprejem članom in delavcem. Razprava se začne o samoupravnih aktih, ki smo jih navedli uvodoma.

Obveščamo čebelarje, da bomo pričeli z odkupom voščin drugega novembra. Odkupovali bomo le suhe voščine brez kristaliziranega medu, cvetnega prahu, ameriške gnilobe in zalege.

Medex

Crtna mreža kot pripomoček pri štetju odpadlih parazitov

lahko ugotovimo populacijsko dinamiko varroe. Posamezni poročevalci so opisali nam že bolj znane metode: preiskave drobirja in zalege, plinjene z znanimi preparati pa tudi ugotavljanje varroe tako, da damo čebele v steklenico, po določenem času pa na steklu preštejemo pršice. Institut za čebelarstvo v Oberurslu preizkuša poleg izpiralne metode še diagnosticiranje varroe z mravljinčno kislino. V prazen satni okvir vstavijo in pričvrstijo ploščato steklenico, ki drži okoli 200 cm³; v njej je mravljinčna kislina. Namesto zamaška je vstavljen svaljek platna, ki sega do dna; iz steklenice ga gleda še 5 cm. Hlapi mravljinčne kisline uničujejo varroo. Ta pada na dno panja, in sicer na vstavljeni papir, premazan z vazelinom. Če imajo panji reže, hlapi prehitro izpuhte, zato so rezultati slabši. Najprimernejši čas diagnosticiranja z mravljinčno kislino je tedaj, ko ni zalege. Kakšen je vpliv mravljinčne kisline na med, za zdaj še niso ugotavljali, bodo pa to storili v naslednjem letu.

Tudi pri tej, kakor pri drugih metodah diagnoze varroe, ugotavljajo njeno populacijsko dinamiko tako, da postopek ponovijo po določenem času in iz prešteti mrtvi varroe ugotavljajo njeno povečano ali zmanjšano navzočnost v panju.

Nato je znani velečebelar Pfefferle iz Schwarzwalda poročal, kako skrbi, da se varroa ne razvija nad mejo, ki ogroža ekonomičnost čebelarjenja:

— po 30. juniju ne dela nobenih narejencev več,

— družin, ki so postale brezmatične, ne obnavlja, ampak jih pridruži drugim,

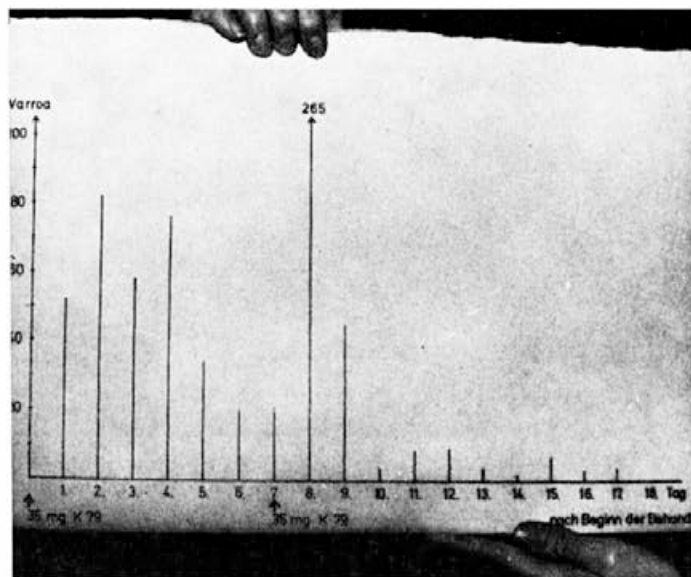
— družin ne razširja prehitro, da ne pride do podhladitve,

— vsako leto napravi v maju in juniju narejence, ki znašajo okoli polovice vsega števila družin. Tako pomlajuje matice in tudi s tem drži varroo pod nivojem, ki je za čebelarsko gospodarstvo nevarno.

KEMOTERAPIJA

Posamezni referenti so omenjali zdravljenje varroe s phenothiazinom, folbexom, sineacarjem in z malathionom. Posebno pozornost je zbudila kemoterapija z mravljinčno kislino in s chlordimeformhydrochloridom, znanim pod imenom K-79 (Nemci) in s Thymolom (Rusi).

Nemci so posvetili kemoterapiji z mravljinčno kislino izredno pozornost iz dveh razlogov. Prvič, ker je K-79 v preizkusnem stadiju in še ni dovoljenja za splošno uporabo in drugič, ker druga nam znana sredstva niso dala zadovoljivih rezultatov.

Dnevni potek odmiranja varroe po dvakratni uporabi zdravila K 79

Mravljinčno kislino vstavijo v družino v ploščati steklenici z vstavljenim platnenim svaljkom tako, kot smo opisali zgoraj ali pa s pomočjo okoli 2 cm debele foča plošče, vstavljene v polivinilasto vrečko, ki je dobro zlepljena. Ploščo napojimo s pol litra mravljinčne kisline in položimo nad satnike v čebelje gnezdo. Od zgornje strani je treba folijo z vilicami za odkrivanje medu šest- do osemkrat prebosti, da s tem omogočimo počasno izhlapevanje kisline. Ta postopek je dal dobre rezultate. Slišati je bilo pripombe, da mravljinčna kislina v toplem podnebnju prehitro izhlapeva, kar moti čebele, pa tudi med dobi priokus po njej.

S poizkusi s K-79 so pri družinah brez zalege dosegli zelo dobre rezultate. Varroo so uničili 100 % ali blizu tej številki. Pri pokladanju K-79 tedaj, ko ima družina zalego, ostane varroa, ki je pod zalego, pri življenju in postane v precejšnji meri resistantna.

Na inštitutu za čebelarstvo v Oberurslu so delali poizkuse s K-79 na dva načina. Pokladali so K-79 raztopljen v sladkorni raztopini z navadnimi pi-

talniki ali pa so s pollitrsko plastično škropilnico, ki ima spredaj vstavljeno okoli 20 cm dolgo plastično cevko, kapljali po čebelah, in to med ulicami.

Čebele K-79 zelo enakomerno porazdele po vsem gnezdu in ga kmalu poružijejo. Deluje zelo hitro. Že 24 ur po uporabi so ugotovili, da je nad 50 % pršic odmrlo. V teku nadaljnjih 24 ur je uničenih že dve tretjini pršic, po 6 do 10 dneh pa vse. Kljub temu so priporočali postopek po 7 dneh ponoviti.

Pri slabših družinah rezultati zdravljenja niso bili tako ugodni. Pri postopku, ko raztopino nakapljamo nad ulice s škropilnico, se lahko poveča koncentracija K-79. Čebele jo vnašajo najraje okrog zalege, vendar jo pijejo vse čebele in K-79 kmalu preide v kri čebel. Varroa pije kri čebele in tako jo K-79 uniči. Vpliv K-79 se pri čebelah potem, ko jih z njim več ne krmimo, hitro zmanjša in popolnoma izgubi. Najprimernejši čas uporabe K-79 je od konca oktobra do sredine februarja. Priporočljivo je, da je temperatura pod 10 stopinj C.

Na medu niso našli ostankov K-79.

Rusi so dosegli dobre rezultate s thymolom, ki ga uporabljajo v prahu in je pokazal do 97,7 % rezultat. Uporaben je pri temperaturah med 8—42 stopinj C; posipati ga je treba po 0,25 g na ulico. Varroa pogine že v teku 48 ur. Pri več kot 20 % okuženosti družine posipavamo s thymolom v določenih dozah štirikrat v zaporedju po štiri dni, pri manjši okuženosti pa dvakrat v sedmih dneh.

Najprimernejši čas za dodajanje thymola je po poletnem točenju in ponovitvi kure naslednjo pomlad. Thymol ne spremeni krvne slike čebele, uničuje pa tudi druge parazite in še voščenega molja. Pri temperaturah, višjih od 27 stopinj C, matica preneha zalegati, povprečno 6 % matic odmre. Pri slabih družinah uporaba thymola ni priporočljiva. Thymol je rastlinskega izvora, pridobivajo pa ga tudi že sintetično.

Problemi organizacije in pridobivanja uradnih dovoljenj za uporabo zdravil

Predstavniki Hoechstja je navedel, da čebelarji precej povprašujejo po K-79, vendar pa še ni v prodaji. Prej je treba dokončati vse z zakonom do-

ločene postopke. Zdaj še ni znano, kdaj bodo izdali dovoljenje. Delegati posameznih držav so poročali, kakšna je zakonodaja na tem področju pri njih.

Šef veterinarske službe na Hesenskem je navedel, da družin znotraj 10 kilometrskega pasu okoli okužene družine ne smemo premikati. Čebelarji, ki so 97 % vključeni v čebelarstvo zvezo dobro sodelujejo z veterinarji in izvajajo njihove odredbe.

ZAKLJUČKI

Na simpoziju so ugotovili, da varroa resno ogroža čebele, vendar ob pametnem ravnanju čebel ne bo uničila. Varroa izvaja selekcijski pritisk, zato je potrebno preučevati njen vpliv v celotnem obsegu do čebel in do okolja. Poleg tega nas sili k poglobljenemu študiju biologije, saj morajo obrambni ukrepi temeljiti na biološki metodi ob hkratni smotni uporabi zdravil. Dokler popolno iztrebljenje varroe ni izvedljivo, si je treba prizadevati, da se ne bi razvila nad ravni, ki ogroža normalno gospodarjenje s čebelami. Dolžnost čebelarjev je, da disciplinirano izvajajo od oblasti predpisane odloke.

UDK 638.13

KAKO SMO LETOS ČEBELARILI

FRANC SIVIC

Letošnja čebelarstva sezona ponovno potrjuje znano dejstvo, da je izmed vseh kmetijskih panog čebelarstvo najbolj odvisno od vremena. Medovniki v cvetu so nedvomno najnežnejši in najobčutljivejši del rastline; če zračna vlaga ni prava, če so temperature prenizke, če piha presuh premrzal ali prevroč veter ali če dežuje, medovniki ne izločajo medicene v takšnih količinah, kot bi jo sicer v ugodnejših razmerah. Razen tega neugodno vreme otežuje čebelarstvu let iz

panjev. Ker je trajalo letos deževje s krajšimi presledki skoraj do konca julija, so bili temu primerno pičli tudi pridelki medu in zato lahko označimo čebeljo letino kot slabo.

In vendar smo se letos nadejali polnih sodov medu. Bežni pregled jelk na Krimu, v okolici Gornjega gradu in na Trnovskem gozdu je že v februarju pokazal, da je na spodnji strani iglic veliko jajčec zelene jelkove ušice. To je bila ena od osnov za domnevo, da bo jelka v omenjenih

gozdnih območjih medila, če seveda hladno in deževno pomladansko vreme ne bo zaviralo razvoja ušic.

Pelodovite drevesne in grmovne vrste, kot so na primer leska, jelša, topoli in trepetlika, so cveteli nadvse obilno. Na vrbah so čebele dobile poleg peloda tudi prve kapljice letošnje medičine. Zlasti na beli vrbi, ki je cvetela ves april, so se čebelje družine v nekaterih krajih Slovenije lepo razvile in se pripravile na najvažnejšo pomladansko pašo — akacijo.

Nekateri čebelarji menijo, da akacija dve leti zaporedoma na istem območju ne medi. Tisti, ki so lani dobro točili na Goriškem in ki so se letos raje podali v Prekmurje, so se dobro odrezali. Na Goriškem je bil povprečen pridelek 6 kg, v Prekmurju pa kar 15 kg. Akacija je medila praktično samo 3 dni, toda ti trije dnevi so bili odločilni. Povedati pa je tudi treba, da vsi prevaževalci niso imeli najbolj razvitih čebeljih družin in da zanje omenjene številke ne veljajo.

Smreka je letos začela mediti v nižinah že prve dni junija. Mano na njej sta izločala predvsem mala lekanja in rjava rdeča puhasta ušica. Prva je kapar in živi v pazduhah enoletnih vejic; ker pokriva njeno telo trden hitinast mešiček, je zelo odporna in je tudi daljše deževje ne uniči. Letos je bilo zanimivo opazovati, kako vztrajno je ta kapar izločal mano, saj so čebele množično letale na smreko, če je le dež ponehal in je sonce posušilo veje. Nasprotno pa je rdeče rjava ušica zelo nežna. Živi v kolonijah na letošnjih poganjkih in izloča mano, dokler ti poganjki proti koncu junija ne olesene.

Paša na pravem kostanju je veljala do nedavnega za zelo zanesljivo, saj začne cveteti to drevo zadnje dni junija, ko se vreme že ustali. No, letos je cvetela v drugi polovici julija in ker jo je dež nekajkrat dobro opral, je spet razočarala čebelarje.

Tehtnice so zabeležile komaj nekaj kg pridelka.

Približno sočasno kakor pravi kostanj je začela mediti višinska smreka ponekod na Štajerskem in Gorenjskem. Čebelar iz Bohinjske Bistrice, ki je hkrati tudi gozdar, poroča, da je bilo videti na smrekah rdeče, zelene, sive in črne uši, ki so pokrivalo vejice in veje. Med njimi je bila tudi puhasta ušica, katere sladki izločki povzročijo, da med v satju že v nekaj dneh kristalizira. Podoben učinek ima tudi mana v macesna, pa čeprav je primešana medu le v majhnih količinah. Kdor je pravočasno opazil trdenje medu v satju in vsake dva do tri dni pridno vrtel točilo, se je dobro odrezal. Žal, večina čebelarjev tega ni storila. Med se je v satju »zabetoniral« in marsikdo ga bo moral prekuhati v žganje. To je res velika škoda, kajti pridelkov z višinske smreke je bilo ponekod tudi do 5 kg.

Paša na jelki se je začela v tretji dekadi julija. Žal izrazito lokalno, ponekod na Štajerskem, in je že okrog 10. avgusta prenehala. Pod Krimom je trajalo le nekaj dni. Večina prevaževalcev je pripeljala svoje čebele tja prepozno in razočaranje je bilo popolno.

Kako pa je bilo s pašo zunaj meja naše domovine? Znano je, da del slovenskih čebelarjev, predvsem tisti, ki imajo večje število panjev in so motorizirani, zelo radi vozijo čebele na druga jugoslovanska pasišča, ki so čisto bolj zanesljiva in bolj bogata od slovenskih. Na oljni repici in akaciji v Slavoniji in Srbiji ni bilo dosti pridelka, saj je tedaj pogosto deževalo po vsej Jugoslaviji. Žajbelj je dobro medil le v višjih legah, npr. okoli Imotskega. Boljša je bila paša na sivki ali lavandi, ki je dala na Hvaru do 20 kg pridelka in tudi drača je bila s 14 kg medu na panj kar solidna. Sončnica v Vojvodini in Slavoniji letos ni zatajila; poročajo od 15—20 kg pridelkov s te paše.

Žepek v Liki spet ni medil. Poznavalci pravijo, da ga je vedno manj, ker ga zarašča trava. Nekdaj je bilo v tistih krajih dosti ovac in koz, ki so travo redno popasle in je torej imel žepek vedno dovolj pogojev za svoj razvoj kljub skromnemu rastišču in bornim padavinam. Tudi resa se letos ni izkazala. Prve dni septembra smo izvedeli, da je bil povprečni pridelek z rese okrog 6 kg. Točil medu verjetno ne bo nihče, vendar se je prevoz kljub temu izplačal: čebelje družine so se dobro obnovile in tudi manj sladkorja bo treba dodati za ozirnmico. Pa še nekaj besed o ajdi, nekdanj tako opevani in pomembni mešoviti

rastlini. Že skoraj 15 let ne daje čebelam nobene paše in čebelarji smo že pozabili, kako diši ajdov med. Izjema so nekateri redki kraji na Dolenjskem in Štajerskem. Tudi kmetje je manj sejejo, čeprav je ajdova moka zelo cenjena in iskana. Zanimivo pa je, da je v zadnjih dveh letih videti s cvetjem pobeljene ajdove njive tudi na Goriškem, kjer je bila ajda doslej skoraj neznana. Tamkajšnja toplejša klima omogoča, da ajda razmeroma dobro dozori že na njivi, kar omogoča lahko spravilo s kombajni. Če se bo v bodoče razširila na večjih površinah, se obetajo goriškim čebelarjem boljši časi.

UDK 638.13

KAKO JE BILO LETOS S PAŠO V SOSEDNIH REPUBLIKAH

PROF. EDI SENEGACNIK

Letošnja zgodnja pomlad je s svojim lepim vremenom ugodno vplivala na razvoj čebeljih družin. Lepo so se razvijale in čebelarji so se večinoma pohvalili z lepo živaljo in si obetali dobro bero. Seveda so imeli take načrte tudi naši prevaževalci, ki so tudi letos želeli izkoristiti pašo v sosednjih republikah. Pripomniti moram, da so bili letos zaradi varrooze mnogo bolj previdni in ni nihče silil tja, kjer so ugotovili to bolezen. Naj pripomnim, da so bili tudi v sosednji republiki Hrvatski veterinarji in čebelarke organizacije zelo budni in so skušali preprečiti dovoz čebel vsem tistim, ki niso imeli veterinarskega potrdila o zdravju svojih čebel, zlasti glede varrooze.

Prva paša na repici je zelo lepo obetala. Letos so jo zasejali precej manj kot lani, to pa zaradi nizkih odkupnih cen. Bilo pa je paše dovolj za vse pripeljane čebele. Velike površine, posejane z repico, so bile ob avtomobilski cesti Zagreb—Beograd. Ponekod sploh nismo opazili panjev.

Mnogo repice so posejali tudi v Podravini in Posavini, pa tudi v Istri. Podjetni čebelarji so si letos vendarle vzeli čas in si sami poiskali primerne pasišča, tako da ni bilo nikjer nobenih kopičenj panjev. Repica cveti dolgo, kar kake tri tedne, ker je ne posejejo vse ob istem času. Prvi dnevi so bili kar ugodni za bero in živalni panji so v kakem tednu napolnili medišča. Prve majske dni je bila izredno dobra paša. Čebele so skoro že napolnili medišča in veselje je bilo pogledati deviške gradilne sate, v katerih se je že svetila zlato rumena medičina. Žal pa je kmalu nastopilo hladno vreme z dežjem in mrzlim vetrom. Več dni je trajalo in čebele so porabile mnogo nabranega medu zase. V tem hladnem vremenu so silele na pašo in po vodo — skoro nobena se ni vrnila. Tako so izgubili panji mnogo pašne živali. Večinoma so nabrali panji na tej paši po kakih 10 ali 15 kg, mnogo manj kakor lani.

Repica nam da lahko že prve roje in tudi sicer se družine na njej lepo

razvijejo, zlasti za poznejšo akacijevu pašo. Žal pa jo je akacija tudi letos zagodla kar na večjem področju Jugoslavije. Zaradi hladnega vremena in dežja v Srbiji, Mačvi, Banatu in Vojvodini sploh ni medila. Kolikor pa tudi je, je južni veter medenje v dveh dneh popolnoma prekinil. Čebelarji vemo, da je le malo katera medovita rastlina za medenje tako občutljiva kot akacija. Lahko medu normalno, lahko pa odpove sredi najlepšega cvetenja. Več ugodnega vremena za njeno medenje pa je bilo nekaj dni pozneje v Podravini, Medjimurju in pri nas v Prekmurju. Tu je medila kake tri do štiri dni in živalni panji so lahko nabrali od 10 do 15 kg sladke medičine. Naša Primorska ni dala nič, prav tako tudi ne Srbija, kjer cveti nekako ob istem času. Tako smo dobili vsaj nekaj akacijevca »za pokušino«. Naši srbski prijatelji pravijo, da v Jugoslaviji ni medu, če ni bilo akacijeve paše. Tako se je zgodilo tudi letos. Tudi s kaduljo je bilo nekaj podobnega. Ponekod pa je ob obali in na otokih le zamedila.

Akacijevi paši je sledila lipova, mana v prostranih slavonskih hrastovih gozdovih ter amorfa na širnih slavonskih travnikih. Za medenje je tu potrebno lepo, toplo in sončno vreme. Tega pa ni bilo in čebele so večinoma le paberkovale in nabrale le zase, tako da so matice lepo zalegale. Kostanj je odevetel večinoma ob dežju in čebele so dobile samo nekaj kilogramov zase; le malokdo ga je kaj natočil. Zdaj je bil ves up čebelarjev na gozdni paši v Gorskem kotaru. Smreka je zamedila le tu in tam do prvega dežja — pa spet konec. Tudi z jelko je bilo tako. Čebelarji so imeli zdaj na voljo še pašo na sončnici, deteljici,

drenku in metvici na Lonsjkem polju.

Sončnica je letos medila in dala povprečje od 10 do 15 kg na panj. Ni medila tako obilno kot lani, zlasti ne na svojem klasičnem območju v Zrenjaninu in okolici. Kdor je izkoristil to pašo, je napravil dobro in dobil vsaj nekaj medu. Lonsko polje je popolnoma odpovedalo, saj so zaradi obilice dežja pomladne vode prepozno otekle. Več uspeha so imeli na lipici v Kordunu, na Baniji in v Liki. Tu je tehtnica pokazala 20 kg in še več. Lipica je belo cvetoča travniška cvetlica, ki zelo dobro medu.

Lika je bila suha in sploh ni obetala nobene paše. Dež, ki je prišel nepričakovano, je namočil izsušeno zemljo in blagodejno vplival na liška vresišča, kamor so nekateri čebelarji pripeljali svojo žival. Resa bi bila prav gotovo zamedila in dala vsaj dobro zimnico, toda že 24. avgusta je padla po gospiški ravnini slana in tako vplivala na njeno medenje. Pridelek je bil kljub temu do pol kilograma dnevno, tako da so panji dobili slabo zimsko zalogo. Žepek je bil popolnoma suh. Čebele, ki so ga obletavale, niso našle na njem niti kapljice medu. Obeti za to pašo so bili ničevi.

Obilen dež, ki je namočil zemljo zadnje dni, pa bo morda ugodno vplival na medenje grmičaste rese na Pelješcu, Korčuli in sosednjih otokih.

Tako je bilo letos s pašami v sosednjih republikah. Izdatnih zalog medu ob taki beri ne bo. Med bo imel zato svojo ceno, zlasti pa tisti, ki je zrasel v naših slovenskih gozdovih. Čebele so imele tu ponekod kar dobro bero na smreki in jelki. Naši čebelarji so bili zadovoljni, čeprav se je začel med v satju kmalu trditi.

OMARA ZA HRAMBO SATJA

FRANCE GUNA

Rezervno satje sodi med nujno potrebna osnovna sredstva slehernega čebelarkega obrata. Brez njega si ne moremo misliti niti najskromnejšega sodobnega čebelarstva. Ko spomladi začnemo čebeljim družinam širiti panjski prostor, ga vstavljamo v medišča, da delavke vanj vlagajo medičino. Zelo prav nam pride tudi pri narejanju rojev, ob slabi paši pa z njim dokaj učinkovito podpremo naravne roje, ki si sicer sami težko zgradijo novo bivališče.

Zato zaloge rezervnega satja skrbno čuvamo, dopolnjujemo in po potrebi od leta do leta postopoma obnavljamo. Vzdrževanje tega satja pa seveda zahteva od čebelarja dokaj vztrajnosti in pazljivosti. Gre namreč za to, da ga zanesljivo zaščitimo pred voščeno večšo ali moljem, ki je najhujši uničevalec čebeljega satja. Ta mrčes, žal še vedno povzroča občutno škodo v marsikaterem uljnaku. Pred njim je satje varno le v močni čebelji družini, zunaj nje pa le v ostri zimi, ko nizke temperature za nekaj časa onemogočajo zajedalcu njegov razplod in delovanje.

Nekateri čebelarji puščajo v jeseni sploh vse satje kar v panjih. Tako se jim zdi najbolj varno, obenem pa si prihranijo delo s pravilom. Deloma imajo tudi prav. Vendar pa se na spomlad kaj radi pojavijo črvi, ker takrat čebele pač še ne zasedejo vsega satja. Razen tega pa je v jeseni nujno, da satje pregledamo, preberemo ter odsluženo izločimo za kuho voska. Tako namreč pridemo do prepotrebne voska, s katerim vsako leto sistematično obnavljamo satje v čebeljem gnezdu.

Starejši čebelarski priročniki svetujejo, da rezervno satje naberemo na vrstico ali na žico ter obesimo na svisli, kjer preprih brani večšam, da bi se vgnezdile. Neugodno pri tem pa je to,

da se do pomladi nabere na satovju precej prahu, kar je za satje, ki pride pozneje spet v medišča, gotovo slabo. Satje s svojimi celicami je pač posoda za med, zato naj bi bilo čim bolj čisto. Res, da čebele same zelo pazijo na čistočo, ni pa prav, če jim po nepotrebnem naprtimo delo te vrste.

Tudi v zračni, hladni, suhi in temni kleti se satje dobro obdrži. Nekateri so s tako shrambo čisto zadovoljni ali se z njo celo pohvalijo. Vendar moramo zelo poudariti pogoj, ki velja za sleherno zalogo rezervnega satja. V nobenem primeru namreč ne sme biti satje niti nametano na kup niti zloženo v tesen sklad, temveč mora biti razmeščeno v primarnih razmakih, podobno kot so razstojišča v panjih.

Temu pogoju mora ustrezati tudi omara, ki je nedvomno najbolj pripravna shramba za rezervno satje. Njena prednost je v tem, da stoji v uljnaku in jo imamo torej vedno pri rokah. Brž ko smo ometli devet satov, jih s kozice, kamor smo jih v tempu dela odlagali, lahko preložimo v omaro, ki jo takoj spet zapremo. Ker ima omara več polic, satje sproti sortiramo: mlajše-bele, rumene, svetlorjave sate dajemo na višje police; stare-neprosojne, temnorjave ali celo črne sate, ki so določeni za kuho, pa na spodnje police.

Omara mora imeti dovolj veliko kapaciteto, tj. — v njej mora biti prostor za rezervno satje vsega čebelarstva. Razume se, da veliko čebelarstvo zahteva dve ali celo več omar. Zgrajene naj bodo čim bolj ekonomsko: s svojo višino naj izkoristijo ob notranjih stenah uljnaka ves razpoložljivi prostor od tal do stropa. To naj bi upošteval zlasti tisti, ki na novo gradi svoje čebelarstvo. Marsikdo pa bo seveda uporabil tudi kako staro omaro, kakršna mu je pač na voljo.

Police naj ne bodo iz polnih desk kot pri knjižni omari ali kuhinjski kredenci, temveč naj bosta kot polica po dve smrekovi lati, tako da je satje z vseh strani čim bolj izpostavljeno zraku ali če je treba plinjenju te ali one vrste. Late naj bodo poskobljane! Čeprav zlagamo nanje največkrat iztočene, prazne, lahke sate, pa naj bodo vendar toliko močne, da se ne bodo preveč šibile, če jih izjemoma kdaj obremenimo tudi s kakimi težkimi medenimi sati. Tu bomo upoštevali seveda tudi dolžino lat, ki je približno enaka notranji širini omare. Pri dolžini 90 cm bi zadostoval prerez 40 mm × 25 mm. Pri širši omari pa take late podpremo v sredini s pokončnimi oporniki.

Razdalja od police do police naj bo tolika, da z lahkoto vlagamo vanje sate v istem položaju, v katerem so bili v panju. V nasprotnem primeru bi se nam zaradi prizidkov zatikalo. Nad sati naj bo torej približno za prst praznega. Če morda vlagamo kdaj kake medene sate, moramo zelo paziti, da kakega sata ne postavimo narobe, ker bi se med cedil na nižje police.

Da omara ustreza svojemu namenu, naj bo konstruirana solidno. Zunanje stene, debele približno 25 mm, naj bodo poskobljane, v voglih pa staknjene na zob (cinkane). Najprimernejši bo še vedno smrekov les, brez izpadljivih grč. Iverice, ki se danes sicer v mizarstvu mnogo uporablja, ne priporočamo. Pač pa se za hrbtno steno dajo s pridom uporabiti vložki dovolj debelih lesenitnih plošč v primerno močnih okvirih. Isto velja o vratih, ki naj bodo dvokrilna, da ob odpiranju ne zavzamejo v uljnaku preveč prostora. Zapirajo naj se kolikor mogoče tesno, da je satje varno pred mrčesom, zlasti pa tudi zato, da se ob žveplanju ne vali skozi špranje strupeni plin po uljnaku. Najbolje je, če so vrata narejena po starem, t.j. na »brazdo« ali »zareznik« (nemška po-

pačenka: na »folc«).

Razume se, da mora biti omara nekoliko dvignjena od tal; zadostuje dobrih pet centimetrov. Ker sta tudi spodnja vogla vezana na zob, omaro preprosto samo podložimo z dvema primernima kosoma lesa, s katerima tudi dosežemo njeno stabilnost. Za visoko omaro je dobro, če je za spoznanje nagnjena nazaj.

Ne smemo pa misliti, da je omara že sama po sebi popolno jamstvo zoper večše. Tudi v najbolj precizno zaprti omari bi se prej ali slej pojavili črvi, če ne bi budno pazili na satje. Iz lastne izkušnje vemo, da se celo v močni čebelji družini včasih najdejo sledovi takega škodljivca. Čebelar naj računa s tem, da so kali voščenega molja stalno navzoče v panju in v omari. V panju jih po svojih močeh zatirajo ob čebelarjevi pomoči (čiščenje podnic) čebele, v omari pa čebelar sam.

Brž ko satje zložimo v omaro, ga zažveplamo. V ta namen v primerni posodici prižgemo žvepleni trak. Posodo seveda že prej postavimo na pravo mesto, da opravimo delo kolikor mogoče hitro ter prav tako na hitro zapremo omaro. V nasprotnem primeru bi nam strupeni plin občutno udaril na pljuča. Ker je ta plin težji od zraka, se vali navzdol. Zato moramo postaviti posodo z žveplom na zgornjo polico. Četudi ob žveplanju z navadnim trakom ne nastane v omari prehuda vročina, pa moramo vseeno paziti, da po nerodnosti ne povzročimo požara.

Žveplati moramo vsaj vsakih 14 dni, in to do pozne jeseni, dokler se temperature ne približajo ničli. Čez zimo torej prenehamo, toda spomladi, ko se mrčes začne prebujati, pa spet nadaljujemo, dokler v aprilu in maju ne damo satja nazaj čebelarom. Odvečnih zalog pa raje ne držimo, temveč preostalo satje prekuhamo v vosek, da nam čez poletje ne dela skrbi ali celo preglavic.

KAJ PA VARROOZA NA GORIŠKEM?

LOJZE LICEN

Kmalu po izidu februarске številke SČ, posvečene skoro v celoti varroozi — prve vesti so sicer še izpred tega časa — smo konec februarja zvedeli, da se je novi, izredno hud sovražnik čebel in čebelarstva pojavil ne ne tako daleč, vendar še ločen od nas na Kočevskem. Rahlo smo upali, da ga bosta Baška planota in ostali Kras le zadržali vsaj še dve leti. V tem času pa bo medicina le morda našla kako učinkovito sredstvo. Pa kako smo se varali! Že v prvi dekadi marca so varroozo odkrili v zimskem drobirju. Alarm je bil takojšen. Sklicali smo sporazumno s pristojno veterinarsko službo, sestanek čebelarjev, organiziranih in neorganiziranih, in dali ustrezna navodila za ugotavljanje bolezni z vstavljanjem z vazelinom namazanega papirja na panjsko dno in z dimljenjem. Dobili smo tudi mnogo veterinarskih navodil. Po prvem dimljenju so izvlečene papirje pregledali v laboratoriju novogoriškega veterinarskega zavoda. Rezultat je bil: okužba v 25 čebelnjakih, kar naj bi pomenilo, da smo najbolj okuženo območje v Sloveniji. To zveni morda nekoliko čudno, saj bi pričakovali, da bo na skrajni zahod Slovenije varrooza prodrla vendarle z nekolikšno zakasnitvijo. Smo bili na Goriškem najbolj vestni? Ali pa naj naprtno vso kriv-

do le prevaževalcem v Liko, kar bi bilo bolj težko verjeti, če je bila okužba lanska. Bodi karkoli. Okužba je tu in ne smemo ostati pasivni, posebno še, ker karantensko območje velja, kolikor pač velja. Vsekakor pa kontrola na trotojski zalegi, opravljena poleti v nekaterih čebelnjakih, ni pokazala novih okužb.

O okužbi so bile, v skladu s predpisi, obveščene tudi ustrezne službe in združenja onkraj meje. Na veterinarskem zavodu v Novi Gorici je bil sestanek, ki so se ga udeležili tudi naši zahodni sosedje z Goriškega in Tržaškega. V primorskem, dnevniku smo lahko nato brali o nameravani umaknitvi vseh čebel s 5-kilometrskega pasu ob meji z Italijo.

V poletni sezoni je v borbi proti zajedavcem vladalo nekakšno zatišje. Za jesen pa pripravljamo ponovno kontrolo okuženega področja z zopetnim dimljenjem z Folbexom in z vstavljanjem z vazelinom namazanega papirja. Če bo akcija izvedena res dosledno, bomo vsaj ugotovili razširitev, stacionarnost ali morda upadanje bolezni.

V spomladanski akciji je pomrlo precej matice in nekateri menijo, naj bi dimljenje nekolikšno skrajšali (20 minut namesto pol ure). Kakšnega mnenja je republiški veterinarski zavod?

SOJIN MED

Včasih smo mislili, da soja za čebelarstvo ni pomembna rastlina, vendar se je v zadnjem času to mnenje spremenilo. Seveda pa niso vse vrste soj enako dobre za čebele. Boljša je

soja, ki raste na težki zemlji, v kislem pH-ju, z veliko vode in kalija. Poleg kalija večja množina nektarja v nekaterih rastlinah tudi fosfor.

USPOSABLJANJE ČEBELARSKEGA PODMLADKA V NAČRTOVANEM SISTEMU USMERJENEGA IZOBRAŽEVANJA

MARTIN MENCEJ

Zgodnji jesenski dnevi so vedno povezani tudi z razmišljanjem o šoli. Letos še posebno. Letošnjo pomlad je namreč sprejela slovenska skupščina vrsto zakonov, ki bodo poslej urejali celovito izobraževanje in vzgojo. Od teh sta za nas, čebelarje, ki nas tare skrb za čebelarški pomladek, posebno pomembna zakon o osnovni šoli in zakon o usmerjenem izobraževanju. Vsebina teh zakonskih besedil naj bi v določeni meri zaživela že zdaj. Seveda pa realizacijo pogojuje več dejavnikov, predvsem še finančne narave.

Pri vsem tem nas zlasti zanimajo vzgojnoizobraževalni programi, ker bodo šele ti omogočili stvarnejši vpogled v preobrazbo šolskega sistema in ne nazadnje v njegovo življenjskost. Z drugimi besedami povedano, kakšen odnos bo reformirana šola imela do tistih naših družbeno-gospodarskih področij, ki so bila do zdaj zapostavljena ali vsaj niso uživala ustrezne pozornosti, to pa je predvsem kmetijstvo z vsemi svojimi razvejanimi panogami, med katere sodi vsekakor čebelarstvo, ne toliko kot rekreacija, ampak kot dejavnost svobodne menjave dela.

Ne da bi se sklicevali na nekdanjo našo osnovno šolo, ki je priznavala kmetijskemu izobraževanju potrebno veljavo v svojih učnih načrtih, se je treba zamisliti prav v sedanost, ko dobiva kmetijstvo v srednjeročnih gospodarskih načrtih primarno vlogo. Če smo mladino večinoma stimulirali za usposabljanje v tehničnih dejavnostih in industrijskem zaposlovanju, češ da je splahnelo zanimanje za po-

dročja, kot so kmetijstvo nasploh, posebej pa še sadjarstvo, vrtnarstvo in podobno, potem je bilo takšno gledanje bolj ali manj površno in neutemeljeno. Najbolj zgovoren primer ponuja med drugim prav čebelarstvo kot pomembna veja kmetijstva, ko je mladina pri ustanavljanju čebelarskih krožkov pokazala neverjetno zanimanje za tovrstno dejavnost. Niti slutili nismo da bodo doživeli ti krožki v relativno kratkem času tolikšen, razmah, saj je v nekaj manj kot 100 krožkih vključenih že poldrugi tisoč šolske mladine in da dejavnost krožkov prodira tudi v srednje šole. Vsekakor je to pomemben dejavnik, mimo katerega ne morejo načrtovalci učnovzgojnih programov v novem šolskem sistemu.

Pomembno je to, da je šolska mladina sama izbirala svojo interesno dejavnost zunaj obveznega učnovzgojnega dela, se pravi v prostem času, in da to njihovo samoiniciativno izpopolnjevanje največkrat ni imelo niti osnovnih pogojev v šoli za ustrezno in učinkovito zunajšolsko delo zaradi pomanjkanja prostorov, učnih sredstev in pripomočkov, da navedemo najpomembnejše. Kljub temu pa je vztrajala pri svoji interesni dejavnosti.

Mimo tega in podobnega nikakor niso mogli načrtovalci programov in predmetnikov za celovito preobrazbo novega vzgojnoizobraževalnega sistema. Vsa znamenja kažejo, da so se tega načrtovalci prav dobro zavedali. Zato so že od vsega začetka želeli imeti podrobni učni načrt za predmet čebelarstvo.

Kakšno mesto naj bi dobilo čebelarstvo v novem vzgojnoizobraževalnem sistemu?

Nikakor ne med obveznimi splošnoizobraževalnimi predmeti, kot so npr. slovenski jezik, matematika, fizika in podobno, pač pa je čebelarstvo predvideno med predmeti oziroma usposabljanjem v dejavnostih v okviru fakultativnih interesnih vzgojnoizobraževalnih zaposlitev, za katere se učenci svobodno odločajo po svojih interesih. Čim pa se učenec odloči za katerikoli fakultativni predmet, ga je dolžan po urniku obiskovati in aktivno sodelovati pri njem, ker je tudi ta predmet sestavni del celovitega učnovzgojnega programa in se reduje.

Zato je slovenski republiški zavod za šolstvo želel imeti za čebelarstvo ustrezen učnovzgojni načrt, ki ga je potem sestavila komisija za čebelarski naraščaj pri ZČDS. Tako kot vsi drugi načrti ima tudi ta ustrezno vsebino, se pravi:

— najprej, kakšen smoter in naloge zastavlja predmet čebelarstvo; teh pa seveda ni malo — od spoznavanja čebelnega življenja in vloge čebel pri ohranjanju ravnotežja v naravi, prek tehnologije čebelarjenja in pridobivanja čebeljih pridelkov do samoupravnega organiziranja ter povezovanja z dejavniki s področja kmetijstva, vrtnarstva in sadjarstva v skupnih akcijah;

— nadalje ima razčlenjeno vzgojnoizobraževalno vsebino s teoretičnim in praktičnim delom za začetno in nadaljevalno stopnjo;

— seveda vsebuje načrt tudi materialne pogoje za izvajanje učnega načrta, kot npr. čebelnjak oziroma stojišče; če tega ni, pa predmetni učitelj, in če tega ni, mentor, poišče čebelnjak oziroma stojišče v bližini šole; obvezno pa naj ima vsaka šola

opazovalni panj, čebelarsko opremo in ustrezna avdiovizualna sredstva;

— za podrobna metodična navodila predvideva načrt mimo drugega najpotrebnejšo strokovno literaturo, predvsem Priručnik za čebelarske začetnike in glasilo Slovenski čebelar.

»Kjer na šoli ni učitelja — čebelarja, se šola dogovori s krajevnim čebelarskim društvom za sodelovanje mentorja, ki je strokovno in praktično primerno usposobljen in ima veselje do dela z mladino. Pri sestavi podrobnega učnega načrta upošteva učitelj letni krog življenja čebelje družine in temu primerno določa vsebino teoretičnega in praktičnega pouka. Učni načrt je treba uskladiti z naravoslovno skupino predmetov in programom proizvodnega in drugega družbeno potrebne dela na šoli«, je rečeno v Navodilih, ki so sestavni del učnega načrta.

Predmet čebelarstva kot fakultativni predmet je po tem učnem načrtu namenjen predvsem učencem 5. in 7. razreda osnovne šole. S tem v zvezi pa nastopi vprašanje že obstoječih in bodočih čebelarskih krožkov. Do uveljavitve predloženega učnega načrta ostane vse tako, kot je in krožki delajo v tem šolskem letu kot doslej po učnem načrtu, ki ga je izdelala komisija za čebelarski naraščaj pri ZČDS.

Kaj pa pozneje?

Čebelarski krožki ostanejo še najprej v okviru pionirske dejavnosti kot svobodno interesno izobraževanje izven predpisanega in obveznega učnovzgojnega načrta. To pa se bo še posebno uresničevalo pri nepopolnih (podružničnih) osnovnih šolah do 5. razreda, kjer ne bo fakultativnih predmetov.

Čim pa bo stopil v veljavo novi učnovzgojni načrt, bomo o tem spregovorili podrobneje.

KAKO SMO POSTALI ČEBELARJI

Spomladi 1979. leta smo na osnovni šoli SOLKAN ustanovili pionirski čebelarški krožek, ki ga vodi prizadevni mentor tov. Lojze Ličen.

Praktično znanje smo si doslej nabirali v mentorjevem čebelnjaku. V tem šolskem letu smo se osamosvojili in postali pravi čebelarji s šestimi čebeljimi družinami. Do teh smo prišli lažje, kot smo si v začetku predstavljali.

Hišniki so izdelali zelo ličen paviljon za šest panjev. Zveza čebelarških društev za Slovenijo, komisija za če-

belarski naraščaj, nam je darovala dva naseljena panja in dva opazovalna panja. Izkazali so se tudi bližnji čebelarji in nam darovali: Marjan Pavlin — dva roja, Aldo Marvin — en roj, Rudi Brajdih, Franc Košuta ter Marjan Zavrtanik po en prašilček. Zdaj imamo osnovo, da se bomo marljivo učili.

Vsem darovalcem se zahvaljujemo za nesebično pomoč.

Člani čebelarskega krožka
Osnovne šole Solkan

ŠE NEKAJ O AFRIŠKI ČEBELI

Ker se po svetu, zlasti v ZDA, širi strah pred afriško čebelo, so na oddelku za entomologijo Univerze Cornell v ZDA objavili naslednje, kar povzemo v zelo skrajšani obliki:

Gojenje afriških čebel zunaj njihovega rodnega kraja seveda povzroča zaskrbljenost, a tudi veliko zanimanje, čebelarjev in laikov. Novinarji so, kot je to pri njih navada, stvar izkoristili v senzacionalne namene in prikazali to vrsto čebele kot prave letече kobre. V resnici pa niso tako zelo napadalne, zlasti odkar so jih križali z evropskimi vrstami (italijansko, kranjsko in kavkaško). Seveda vseh problemov gojenja te čebele še niso rešili, vendar je s skrbnostjo in modernimi pripomočki, predvsem za osebno zaščito, moč uživati tudi v reji te čebele. Tako vsaj pravijo poročila iz Santa Caterine v Braziliji, kamor so te čebele prinesli iz Afrike pred približno 20 leti. Santa Catarina je država v južnem delu Brazilije. Ima odlično podnebje in mnogo prirodnih in kultiviranih rastlin za čebele. Ima približno 1400 čebelarjev, ki natočijo na leto ca. 4000 ton medu. V začetku so se mnogi od njih razburjali nad

novi vrsto, ki je poleg tega, da je napadalna tudi zelo rojila. Zdaj pa so mnogi čebelarji postali raziskovalci čebeljih navad in v tem sodelujejo s centrom čebelarstva v svojem glavnem mestu Florianopolisu. Večinoma jim je omenjeno rojenje uspelo obrniti v svojo korist s spretnim manevriranjem in fiksiranjem rojev.

PRIPRAVA MEDENEGA SIRUPA

Za šest kozarcev sirupa potrebujete:
2 kozarca medu (čim večje kozarce sirupa želiš, tem večje uporabi za metro),

2 kozarca sladkorja,

2 kozarca vode,

Četrt kozarca limonovega soka.

Vse sestavine dajte v majhno ponev in počasi grejte, da zavre. Pomalem naj vre 15 minut. Nato pa še nepokrite držite na toplem kake pol ure. Več C vitamina bo ostalo v sirupu, če dodate limonin sok šele ob koncu vrenja. Sicer pa se C vitamin v posodi, ki ni oškrbljena, da torej sok nima stika s kovino, ne uniči tako hitro kot mislimo. Prenese tudi nekaj kuhanja.

NEVARNOST INKAPSULIRANIH PESTICIDOV

Za čebele so tako imenovani inkapsularni pesticidi mnogo bolj nevarni kot druge oblike pesticidov. Kljub temu jih nekaj že uporabljajo, nekaj jih je v postopku za odobritev, nekaj novih pa jih pravkar razvijajo v ZDA.

Inkapsulirani pesticidi so tisti, ki jih dajo v drobne ovojčke iz prozorne plastične snovi. Ker so ti ovojčki res mikroskopsko majhni, saj merijo od 20 do 40 mikronov (1 mikron je tisočinka milimetra), jih lahko, pomešane z vodo, brizgajo okoli po poljih in travnikih kot pesticide v prahu. Ta velikost pa je tudi kritična za čebele. Kot vemo so čebele na površini kosmate. Vsak lasek pa se na koncu še raz-

ceplja in v te razcepke se naberejo plastični ovojčki s pesticidom, kadar čebele nabirajo cvetni prah. Pri tem se čebela ne nabere le cvetnega prahu, ampak tudi pesticida v kapsulah, ki pa se ga težje znebi kot navadnih oblik pesticida. Nese ga s seboj v panj, hrani s to mešanico cvetnega prahu in pesticida druge čebele in ličinke zaradi česar te umro. Preostanek mešanice pa spravi čebela za rezervo v satovje. Kadar čebele, ki so preživele prvotno zastrupitev, zaužijejo to mešanico pomro še te. To pa še ni vse. Pesticid zastrupi tudi panj, ki potem ni uporaben vsaj 24 mesecev.

ČEBELJI SLUH

Ker raziskovalci doslej niso mogli najti dokazov, da čebele lahko zaznajo glasove in še manj, da nanje lahko reagirajo, so entomologi skleпали, da so popolnoma gluhe. To mnenje pa je ovrgel ruski raziskovalec Yeskov. Z vrsto poskusov je dokazal, da čebele zaznajo in tudi reagirajo na zvočne dražljaje. Praktično pa to svojo sposobnost uporabljajo za nakazovanje razdalje do kraja, kjer je najti hrano zanje. Laski na njihovi glavi vibrirajo pri vibraciji zraka določene frekvence. Ker so ti laski na obeh straneh glave, lahko čebele na ta način tudi loči s katere strani prihaja zvok.

V nasprotju s počasnostjo teh raziskav v našem delu sveta, so na vzho-

du že v davnih časih vedeli, da je mogoče na čebele vplivati z zvokom. Že aleksandrijski patriarh iz petega stoletja poroča o asirskih čebelarjih, ki so znali s zvoki priklicati čebele iz panjev in jih potem podobno spraviti nazaj v panje. Ponekod še zdaj uporabljajo zvok, kadar čebele roje. Roj se raje ustavi tam, kjer je v bližini močan zvočni signal. Če ni drugega pri roki, so uporabljali celo ploskanje z rokami. Najbolje pa naj bi pomagalo žvižganje. Morda bomo tudi v moderni dobi spet odkrili stare metode občevanja s čebelami, in jih z zvoki svarili pred hranjenjem na cvetju travnikov in polj, ki so posuti s pesticidi

OPRAŠEVANJE PO ČEBELAH IN VELIKOST SEMENA

Za nekatere vrste sončnic je znano, da se lahko oprahujejo same. Ko so v ZDA primerjali velikost semen pri sončnicah, ki so se oprahujevale sa-

me, in tistih, ki so jih oprahujele čebele, so ugotovili, da so čebele povzročile, da so bila semena večja.

IVAN ŠIMENC

Se je rodil 10. 5. 1910. kot kmečki sin v Beričevem in je komaj mesec dni pred svojo sedemdesetletnico zaradi hude, neozdravljive bolezni omagal in umrl 9. 4. 1980. Kot edinega sina ga je oče namenil za svojega naslednika in mu je pomagal, da je že v rani mladosti začel čebelariti. Najprej si je kupil nekaj panjev čebel in ko je dobil že nekaj znanja v ravnanju z njimi, je število panjev povečeval tako, da je imel nekaj let pred II. svetovno vojno prek 100 AZ panjev čebel. Zelo rad je tudi prevažal svoje ljubljenske na razne paše, posebno pa pred leti, ko je še medila ajda, na ajdovo pašo na Gorenjsko. Bil je zelo sposoben čebelar in svoje znanje je prav rad prenašal na mlajše čebelarje.

Čeprav je bil zelo zaposlen na kmetiji in s čebelami, se je udeleževal čebelarskih predavanj in sestankov čebelarjev. Zaradi bolezni in zadnjih slabih letin je ženi zapustil še vedno 50 čebeljih družin. Bil je skromen in pošten in na njegovi zadnji poti smo ga spremili z željo, naj mu bo lahka domača zemlja, ki jo je imel tako rad.

Čebelarska družina
Ljubljana-Polje

JOŽE MELAVC

Dne 30. avgusta 1980 je umrl najstarejši čebelar, član čebelarske družine Kokarje, Veniški oče. Od njega smo se poslovili 1. septembra 1980 na pokopališču Rečica ob Savinji. Pokojni je začel čebelariti že leta 1930. Ko smo se čebelarji organizirali v čebelarski odsek pri kmetijski zadrugi Kokarje, je bil predsednik tega odseka. Leta 1955 pa so na njegovo pobudo ustanovili Čebelarsko družino Kokarje, ki jo je vodil kot predsednik tri leta; nato je prevzel pred-

sedniško mesto UO kmetijske zadruge Kokarje.

Veniški oče, kot smo ga klicali, je bil napreden kmet; rad je sodeloval v raznih društvih priljubljen in znan daleč na okoli, dočakal je visoko starost, saj bi bil 14. marca 1981 dopolnil 90 let. Da bi dočakal devetdesetletnico svojega življenja si je srčno želel, vendar se njegova želja ni izpolnila. Dozorel je in umrl tako, kakor v jeseni dozori sadje.

Kako je bil priljubljen, se je videlo po številu pogrebcev, ki so ga spremljali na zadnji poti, in govornikov, ki so mu izrekli pri odprtem grobu poslovilne besede. V zadnji pozdrav so se mu poklonile številne gasilske in druge zastave.

Ostal nam bo v trajnem spominu kot zvest čebelar in dober tovariš, naj mu bo lahka domača gruda!

Čebelarska družina
Kokarje

BRICU DOMINIKU V SLOVO

Dne 6. avgusta 1980 smo se ljubljanski čebelarji na Zalah poslovili od svojega dolgoletnega predsednika in častnega predsednika Dominika Brica. Več kot 20 let je vzorno vodil ljubljansko čebelarsko družino, ki je zaradi svoje delavnosti zaslovela po vsem našem čebelarskem svetu.

Dočakal je lepo starost 93 let. Sam je zatrjeval, da je dočakal tako pozno jesen svojega ževljenja zaradi čebelic in neprestanega dela, snovanja in načrtovanja. Njegovo življenje je bilo zares en sam delovni dan. V imenu ljubljanske čebelarske družine se je poslovil od njega tov Sadar.

Rodil se je leta 1887 v Hotiču pri Litiiji v številni kmečki družini. Nadarjenega dečka so poslali v šole in postal je učitelj. Služboval je v Hotedrščici, na Colu, v Vodcah in potem na Dobrovi pri Ljubljani, kjer je postal šolski upravitelj. Še danes se ga dobro spominjajo starejši gospodarji in kmečki očanci. Spominjajo se ga zato, ker se novi učitelj ni zanimal samo za svoje vzgojno delo v razredu. Bil je prava učiteljska

korenina starega kova in zato je kmalu po njegovem prihodu zrasel ob šoli vzoren sadovnjak, sredi njega pa čebelnjak. Tu so se zbirali mladi in stari ob ljubeznivem učitelju, ki se je popolnoma posvetil ukaželjnim vaščanom. Pri njem so dobivali različne nasvete. Ni čudno, da so ga ljudje vzljubili in cenili. Ob tolikem delu pa je še našel čas, da se je izpopolnjeval na glasbeni šoli in potem vzorno vodil pevski zbor. Bil je v središču tedanjega življenja v Dobrovi in okolici ter postal tudi občinski tajnik. Po preselitvi v Ljubljano je deloval na šoli v Jaršah in se tu po osvoboditvi vključil v ljubljansko čebelarstvo družino.

Ljubljanski čebelarji so ga kmalu izvolili za predsednika. Pri tem so imeli srečno roko. Čeprav je bil po upokojitvi še vedno zaposlen kot knjigovodja pri raznih gostinskih podjetjih v Ljubljani, je imel vedno dovolj časa za ljubljansko čebelarstvo družino. Organiziral je številna predavanja, tečaje, proslave mednarodnega čebelarskega dne in izlete. Poleg pokojnega Antona Verbiča je bil zares duša vsega čebelarskega dogajanja v Ljubljani. Kdo se ne spominja prijetnih večerov in čebelarskih kramljanj pri Cinkoletu kjer je predsednik vselej našel prostor za naše sestanke. Bil je dober, ljubeziven in pravičen mož. Če naj človeka cenimo po njegovem delu potem je bil častni predsednik Dominik Bric res zaslužen mož za našo čebelarstvo organizacijo in kot takega se ga bomo tudi spominjali.

Ljubljanski čebelarji

ALOJZ DOLNIČAR

Komaj je minilo desetletje, odkar se je Alojz Dolničar, sin Leopolda Dolničarja kot fant srednjih let učil čebelarjenja pri svojem očetu, ki je bil tudi dolga leta čebelar v kraju Vrhloga pri Pragerskem. Alojz Dolničar je postal član čebelarske družine Slovenska Bistrica v letu 1978. Imel je nekaj svojih panjev čebel že več let, toda leta 1977 si je dokupil še nekaj čebel s panji ter postavil čebelnjak ob robu gozda pri svoji hiši. Čebelarjenja se je oprijel z vso resnostjo. Tudi ko ga je v letu 1979 že mučila zahrbtna bolezen, ni pomislil na to, da bi

nehal čebelariti in s trohico upanja v bodočnost je z ljubeznijo do življenja težko bolan urejeval svoje čebele ter pri tem mislil na svoji dve nedorasli hčerkici in na ženo, s katero sta si z velikim naporom, oba še mlada, ustvarila lasten dom.

Pokojni se je rodil 22. 3. 1948 in je bil zaposlen kot ključavničar in vozovni preglednik na železniški postaji Pragersko.

Svoje delo je opravljal vestno in zanesljivo, z delovnimi tovariši in z drugimi krajanji je imel dobre tovariške odnose, zato je imel tudi zelo številno spremstvo na svoji zadnji poti, ki je dne 1. 2. 1980 vodila na pokopališče Črešnjavec.

Vsi navzoči sorodniki, prijatelji, krajanji, čebelarji in njegovi delovni tovariši smo se z globoko žalostjo poslovili od njega ob petju žalostink pevcev s Pragerskega in ob spremljavi železniške godbe iz Maribora.

Čebelarska družina
Slovenska Bistrica

JERNEJ RIHAR

Člani Čebelarskega društva DOLOMITI v Polhovem Gradcu smo se 28. maja 1980 na Dobrovi poslovili od zvestega in pri ljubljenega čebelarja Jerneja Riharja — Potokarjevega očeta, ki je zapustil ženo in 5 odraslih otrok. Rodil se je 2. 9. 1907

v Gaberju v številni družini, iz katere so izšli štirje bratje čebelarji. Izučil se je mizarstva v mizarški zadrugi na Viču in postal tudi mojster v izdelovanju panjev in ravnanju s čebelami, v katere je bil zaverovan celih 64 let. Bil je naprednega duha in preživel je krutosti taborišča na Rabu in v Gonarsu. Čebelarsko znanje je vsa leta črpal iz »Slovenskega čebelarja«, bil pa je tudi sam bister opazovalec, zlasti gozdnega medenja. Čebelice bosta še naprej gojila dva njegova sinova, sam pa je na bolniški postelji izrazil željo, da bi po ozdravitvi le še čebelaril. V imenu številnih čebelarjev in znancev se je od njeega poslovil predsednik društva Vinko Zibelnik.

Čebelarsko društvo
»Dolomiti«

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI ZA ČAS OD 16. 9. DO 30. 9. 1980

KUGA ČEBELJE ZALEGE

V občini Ajdovščina v 3 čebelnjakih, Grosuplje v 1, Ljubljana Moste v 1, Ljubljana Vič v 1, Murska Sobota v 2, Nova Gorica v 1, Postojna v 3, Šentjur v 3, Trebnje v 1, Vrhnika v 1 čebelnjaku
Skupaj v 17 čebelnjakih

PRŠIČAVOST:

V občini Domžale v 2 čebelnjakih, Grosuplje v 1, Mozirje v 1, Nova Gorica v 2, Postojna v 1, Sežana v 4, Velenje v 1 čebelnjaku
Skupaj v 12 čebelnjakih

VARROOZA:

V občini Ajdovščina v 2 čebelnjakih, Celje v 6, Črnomelj v 1, Grosuplje v 3, Jesenice v 1, Kočevje v 4, Kranj v 6, Ljubljana Bežigrad v 1, Ljubljana Moste v 1, Ljubljana Šiška v 4, Ljubljana Vič v 1, Logatec v 1, Nova Gorica v 25 čebelnjakih.

Skupaj v 56 čebelnjakih

VETERINARSKA INŠPEKCIJA — LJUBLJANA nas je obvestila, da je bila ugotovljena kužna bolezen huda gniloba čebelarje zalege v SO Ljubljana Vič-Rudnik v vasi Krvava peč, dne 3. 9. 1980. Zbolelo je 21 čebeljih družin 9 čebeljih družin, pri katerih so bili vidni znaki okužbe s hudo gnilobo, je bilo uničenih.

POD ZAPORO SO NASLEDNJE VASI IN ZASELKI:

V SO Ljubljana Moste-Polje: Dolina, Hrib, Klopcce, Zagorica, Vinje, Žabja vas, Osredek, Vrh, Križevska vas, Zajelše, Petelinje, Kamnica, Podgora, Dolsko, Kleče, Laze, Gostinca s pripadajočimi cestami, ulicami in zaselki.

V SO Ljubljana Vič-Rudnik: območje Krvave peči.

OGLASI

Prodajam 30 LR panjev in 100 AŽ panjev na 10 satov. Cena po dogovoru.
Rudi Verdinec, Davže 14, Mislinja

Prodajam osmukalnike s preizkušenimi novejšimi mrežicami za smukanje cvetnega prahu in lesene okvirčke za med v satju in cvetni prah, smukan ali v satju.

Oto Primožič, Prebold 39, p. Prebold

Prodajam 60 praznih AŽ panjev na 9 satov, malo rabljenih.

Anton Painkiher

Popovci 5, 62323 Ptujška gora

OBVESTILO O PRIPRAVAH NA V. POSVETOVANJE O SODOBNEM ČEBELARSTVU IN RAZSTAVO ČEBELARSKE OPREME — LJUBLJANA-POLJE 1981

Organizacijski odbor V. posvetovanja o sodobnem čebelarstvu in razstave čebelarske opreme je pričel s pripravami na že tradicionalno strokovno srečanje slovenskih čebelarjev. Posvetovanje bo tako kot vsako leto v OŠ Edvarda Kardelja v Polju pri Ljubljani in to meseca januarja 1981. Točen datum bomo pravočasno objavili.

Predvidene teme na posvetovanju bodo:

- Problematika odkrivanja in zatiranja varrooze
- Tehnologija čebelarjenja v nakladnih in listovnih panjih z ozirom na ekonomičnost čebelarjenja
- Čebelja paša in prevažanje čebel
- Problematika vzreje in odbire v čebelarstvu

Obveščamo vse, ki želijo sodelovati na posvetovanju, da nam sporočijo naslove referatov do 15. 12. 1980, pismene referate pa pošljejo do 30. 12. 1980 na naslov Zveza čebelarskih društev za Slovenijo, Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana.

Pozivamo tudi proizvajalce čebelarske opreme in pribora ter čebelarje inovatorje, da sodelujejo na razstavi s čim večjim številom eksponatov in prijavijo svojo udeležbo organizacijskemu odboru do 15. 1. 1981.

Kot zanimivost sporočamo, da je udeležbo na razstavi najavil tudi zastopnik svetovno znanega proizvajalca čebelarske opreme THOMAS iz Francije.

Posvetovanje in razstava v Polju sta osrednji slovenski čebelarski prireditvi, zato pozivamo vse čebelarje in čebelarske strokovnjake, da aktivno pripomorejo k čim višji ravni obeh prireditev.

ORGANIZACIJSKI ODBOR in ZČDS

OBVESTILO ČEBELARSKIM ORGANIZACIJAM

Čebelarske organizacije obveščamo, da je IO ZČDS sprejel sklep o višini članarine za leto 1981. Članarina znaša 250.— din poleg tega pa še 1 dinar od vsakega ekonomskega panja za tiskovni sklad. Prispevek za tiskovni sklad je sestavni del članarine.

IO ZČDS je sklenil, da bo članarina v letu 1981 ostala na isti višini, kar naj bi pripomoglo k povečanju števila članov v letu 1981.

Čebelarske organizacije prosimo, naj čim prej pričnejo s pobiranjem članarine in nam jo skupaj s seznamami pošljejo najkasneje do 31. 1. 1981. Seznime potrebujemo zaradi redne in nemotene dostave Slovenskega čebelarja, kakor tudi zaradi določitve višine naklade ter vpisovanja novih članov-naročnikov in izpisovanja članov, ki so izstopili iz organizacije.

Seznam naj vsebuje:

Točne naslove s poštnimi številkami.

Število panjev s katerimi čebelarijo.

V rubriki opombe vidno označite z NOV — vse nove člane-naročnike. Prav tako pa nam javite tudi imena članov, ki so izstopili iz članstva ter imena umrlih članov.

Prav tako pozivamo vse čebelarske organizacije, ki še niso poravnale finančnih obveznosti (članarine) za leto 1980, da to storijo najkaneje do 31. 12. 1980, ker bomo drugače ustavili pošiljanje Slovenskega čebelarja v letu 1981.

ZČDS

List izhaja vsakega 1. v mesecu
Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3 II. Telefon: 20-208.
Izdajateljski svet: Dušan Svava, predsednik; člani: Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Šlander in Janez Terlep.
Uredniški odbor: Janez Mihelič, Dušan Svava, Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic.
Odgovorni urednik: Dušan Svava
Glavni urednik: prof. Janez Mihelič
Tehnični urednik: Matija Hočevar
Lektor: Danica Bizjak
Glavni in odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Štrumbelj.
Letna naročnina za nečlane 300.—, za tujino 350.—, za člane čebelarških organizacij drugih republik 300.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Članarina znaša 250.— din in 1 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.
Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.
Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.
Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.
Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 7600 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.